

БРАНИСЛАВ БУРЂЕВ

ДЕФТЕРИ ЗА ЦРНОГОРСКИ САНЦАК ИЗ ВРЕМЕНА СКЕНДЕР-БЕГА ЦРНОЈЕВИЋА

III

6) Попис Црне Горе према дефтеру из 1521 године

Овај дефтер је попис наплаћене цизје (главарине) од кућа и баштина Црне Горе и наплаћених осталих дажбина 926 (1520) године. На четрдесет листова овог дефтера дата су сва насеља Црне Горе са именима поседника кућа и баштина. Податке из овог дефтера саопштићу у изводу, не наводећи сва имена на која су куће и баштине уписане. Огромна већина текста у овом дефтеру је писана без дијакритичких тачака или са оскудним тачкама. Ставио сам тачке гдегод је било јасно. Локалитети који су познати саопштени су без примедбе, као и они код којих је читање јасно. Примедбе сам ставио онде где је читање сумњиво или се не може прочитати. При дешифровању имена места и других локалитета послужио сам се дефтером из 1523 године, а и познијим дефтерима, односно дефтером који се може датирати између 1529 и 1536 године (бр. 367) и дукађинским дефтером из 1570 године (бр. 499). Све сијакатске бројеве сам пре-вео у обичне.

До листа 20 v. писари су дали код сваког насеља поред броја кућа и баштина заједно и то колико износи укупно дажбина од тих кућа и баштина. У овом дефтеру се дажбина назива цизјом (главарином), а уведена је од сваке куће или баштине по 53 акче. По канун-нами из 1523 године знамо, међутим, да је дажбина од куће или баштине у Црној Гори за време Скендер-бега Црнојевића и пре 1523 године износила 55 акчи, а да се она плаћала »по влашком обичају«. Од тога је 33 акче ишло султану, 20 акчи санџакбегу, а 2 акче скупљачима пореза.¹⁾ Очигледно је да је у овом дефтеру уписан само део који спада султану и санџак-бегу, а да нису уписане 2 акче које иду скупљачима пореза. Од листа 21 није уведено колико износи дажбина него само број кућа и баштина.

Иако су пописивачи дали у збиру број кућа и баштина заједно, ја ћу посебно дати број кућа и број баштина код сваког насеља. Те бројеве сам добио сабирањем података из дефтера.

¹⁾ Види Прилози I, 12, 14. — Како је на неколико места у дефтеру из 1523 године споменуто да су Црногорци у то време филуриције, јасно је да је »порез по влашком обичају« филурија, јер су филурију »власи« и у осталим крајевима плаћали.

دفتر عن جزیه و ولایت قره طاغ که برفه احقر الوری اسکندر میر لوار. مزبور و محمود غلام شاہی جمع شد
فی سنه سنه (sic) عشرين و تسعا [نه]

Дефтер цизје (главарине) земље Црне Горе, која је скупљена са знањем најпонижнијег човека Скендера, бега споменутог санџака и царског слуге Махмуда у години деветсто двадесет и шестој.²⁾

село Грбавци махала Понари³⁾ ^{قریه قرباوجہ محلہ پوناہ}
кућа 6, баштина 7, цизја 689.

махала Скупо припада⁴⁾ Грбавцима ^{محلہ استوبور تابع قرباوجہ}
муселем 1 (Павле Радош),⁵⁾ 14 кућа, 10 баштина, цизја 1272.

»њива« (поље)⁶⁾ Нарат припада Грбавцима. ^{مزرعہ نارت تابع قرباوجہ}
баштина 10, цизја 530.

махала..... (Филаповићи?)⁷⁾ припада ^{محلہ فلاپويک (فلاپويک؟) تابع او}
истом (селу).
кућа 16, баштина 11, цизја 1431.

махала Грбавци припада истом (селу) ^{او}
кућа 11, баштина 18, цизја 1537.

махала Црнопетрићи припада истом (селу) ^{او}
кућа 21, баштина 14, цизја 1855.

خاصہ مزرعہ ولد چرنہ — حاصل 40.
Хаса »њива« Црнојевића — приход 40.

²⁾ Тако треба исправити мој ранији превод — Прилози I, 8, прим. 3.

³⁾ Попис ове нахије нема назива нахије као што то остале нахије имају.

⁴⁾ ^{او} = онај који следи, подложан. Овим изразом се каже да махала Скупо спада у село Грбавце, да припада Грбавцима.

⁵⁾ Код овог муселема је записана дажбина од 53 акче као код осталих, али у саби-рању није узет у обзир. Јасно је да су писари погрешно записали дажбину.

⁶⁾ ^{مزرعہ} значи њива, али у дефтерима значи и већи комплекс земљишта, поље, чи-таву једну целину у атару, понекад бивше насеље (види прим. 51 код другог дефтера), па значи и салаш.

⁷⁾ Написано без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 године стоји فلاپويک.

⁸⁾ Без дијакритичких тачака. Али је у познијим дефтерима јасно написано.

قریه توربیجان село Горичани⁹⁾

кућа 23

(међу њима уписана два калуђера Андоније и Генadiје и три попа Божидар, Радосав и Ђурица).

1 баштина (у поседу попа Божидара), цизја 1272.

خاصه باغ کريخته کان با ولد چرته بروجه نصف ۹۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем.¹⁰⁾ Наполицом 90 (акчи).

خاصه مزرعه کريخته کان با ولد چرته — حاصل ۴۰

Хаса »њива« бегунаца са Црнојевићем. Приход 40 (акчи).

قریه پيرانيћи¹¹⁾ село Пиранићи¹¹⁾

куће 23, баштина 8, цизја 1643.

خاصه مزرعه ولد چرته — حاصل ۴۰

Хаса »њива« Црнојевића. Приход 40 (акчи).

خاصه کچيد ولد چرته نام نوبوچه (بو بوچه؟) در اب مورچه — حاصل ۲۰۰

Хаса превоз Црнојевића по имену Бобовча (Поповча?) на реци Морачи — Приход 200 (акчи).

قریه دسيћи¹²⁾ село Десићи¹²⁾

муселем 1 (Вукман Лука), 46 кућа, баштина 29, цизја 3775 (погрешно; треба 3975).

خاصه مزرعه ولد چرته — حاصل ۴۰

Хаса »њива« Црнојевића — Приход 40.

قریه استانبوک село Стањевићи

муселема 4

(Вукман Ђурђе, Радосав Богдан, Ђуро Богдан и Влатко Богдан),¹³⁾

кућа 42, баштина 12, цизја 2862.

⁹⁾ То су Горичани (сада Вуковци) на десној обали Мораче. Постојали су у исто време Горичани на левој обали (где су и сада). У скадарском дефтеру из 1485 године (бр. 26 т.) уписани су Горичани на левој обали као тимар Вукосава сина Ђурашева са 10 кућа и приходом од 2000 акчи (лист 16 в.). Болица такође спомиње Горичане на обе обале (Starine XII, 170, 181).

¹⁰⁾ Бегунци са Ђурђем Црнојевићем 1496 године.

¹¹⁾ Овде без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1570 године پيرانيک Пиранићи. Код Болице такође Piranichi (Starine XII, 170). Није јасно зашто је Јовићевић читао код Болице Пријанићи (Зета и Љешкопоље 446—7), кад је јасно да су то Пиранићи који су се после преселили на леву обалу (упореди: Јовићевић, Зета и Љешкопоље, 432).

¹²⁾ Болица: Desichi (Starine XII, 170).

¹³⁾ Осим ових побројаних муселема који су уписани први, при крају пописа кућа је уписан и Влатко Мудрина као муселем. Већ чињеница да он није уписан са другим муселемима би давала разлога за сумњу да је то забуна писара. Осим тога, не би се слагао број кућа и баштина у попису са збиром при дну.

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل ۹۰

Хаса »њива« Црнојевића — Приход 90.

خاصه وويل طاش ديكله معروف چاير ولد چرنه — حاصل ۶۰

Хаса ливада Црнојевића позната под називом... Камен (?)¹⁴⁾ — Приход 60.

خاصه چاير ولد چرنه قويه مذکوريله (sic!) قورنت اراسنده — حاصل ۶۰

Хаса ливада Црнојевића између споменутог села и Корнета — Приход 60.

قويه قورنت село Корнет

кућа 37, баштина 13, цизја 2650.

محله رادوساليك تابع او махала Радосалићи¹⁵⁾ припада истом (селу)

кућа 13, баштина 4, цизја 901.

قويه ويشه سالک تابع او село Вишесалићи (?) припада истом (селу)¹⁶⁾

кућа 9, баштина 2, цизја 583.

خاصه باغ ولد چرنه بروجہ نصف ۱۰۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом 100 (акчи).

قويه غلغات село Гољемади (писано Големат)

кућа 31 (међу осталима уписан калуђер Михал), баштина 23, цизја 2862.

خاصه باغ ولد چرنه بروجہ نصف — حاصل ۲۰۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом приход 200 (акчи).

قويه سينج село Сињац

кућа 11, баштина 4, цизја 795.

خاصه باغ ولد چرنه بروجہ نصف — حاصل ۳۰۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом приход 300 (акчи).

خاصه چاير ولد چرنه — حاصل ۳۰

Хаса ливада Црнојевића. Приход 30 (акчи).

خاصه طليان ولد چرنه دراب شويجه — حاصل ۳۰۰

Хаса риболов Црнојевића на реци Шујици. Приход 300 (акчи).

¹⁴⁾ Нисам у стању да тачно прочитам први део, јер на њ нема дијакритичких тачака. Због тога није јасно да ли је طاش у значењу камен или је део имена.

¹⁵⁾ У повељи Ивана Црнојевића из 1489 уписан је Петко Радосалич, (Ердељановић, Стара Црна Гора, 757), али је и он из Ђеклића.

¹⁶⁾ Овде је »село« (кагуе) Вишесалић у подручју »села« Корнет. Писари су се очигледно забунили. Треба да стоји махала, као што је у дефтеру из 1523 године, али је тамо записано وسوالک (без дијакритичких тачака).

خاصه طليان ولد چونه بجای استقبو ۲۰۰

Хаса риболов Црнојевића на месту Скупо. Приход 200 (акчи).

قریه استانسالك

муселем 1 (.....),¹⁷⁾ кућа 40, баштина 15, цизја 2915.

قریه قوادچ

17 кућа (између осталих уписан Мустафа Абдулах), 7 баштина, цизја 1272.

قریه قومان قورنی

кућа 65, баштина 13, цизја 4134. -

خاصه مزرعه ۰ كوخنه كان با ولد چونه بر وجه نصف — حاصل ۸۰

Хаса »њива« бегунаца са Црнојевићем. Наполицом приход 80.

خاصه باغ كوخنه كان با ولد چونه بر وجه نصف — حاصل ۳۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем. Наполицом приход 30.

خاصه چاير كوخنه كان با ولد چونه — حاصل ۶۰

Хаса ливада бегунаца са Црнојевићем. Приход 60.

قریه سلان محله موحك (میوچيك)؟)

кућа 10, баштина 6, цизја 848.

محله ملات تابع او

кућа 13, баштина 3, цизја 848.

محله رحوك (?) تابع او¹⁸⁾.....¹⁹⁾ пропада истом (селу)

кућа 12, баштина 4, цизја 848.

محله راب (?) تابع او^{19a)}.....^{19a)} припада истом (селу)

кућа 10, баштина 5 (цизја није уведена у збиру).

محله لومكار^{19b)} تابع او^{19b)}.....^{19b)} припада истом (селу)

кућа 6, баштина 1, цизја 795

(погрешно; ово се односи на претходно насеље где има 15 кућа и баштина заједно).

¹⁷⁾ Нисам у стању да прочитам име, јер је уписано без дијакритичких тачака и нечитљиво.

¹⁸⁾ У дефтеру из 1523 уписано је قومان سلان Комани Сељани. У дефтеру из 1570 године стоји: دوله قومان Дољни Комани. — Махалу нисам могао прочитати са сигурношћу.

¹⁹⁾ Могло би се прочитати Руцевићи, али је можда прво слово , па би се могло прочитати Вучевићи. У дефтеру из 1523 године стоји وچويك Вучевићи. У дефтеру из 1570 године јасно написано Вучевићи (وچويك).

^{19a)} У дефтеру из 1523 براد. У дефтеру из 1529—36 براد. Горње треба читати В-г-а-т.

^{19b)} У дефтеру из 1523 لومكار L-o-(u)-m-g-a-i-r, а у дефтеру из 1570 لومكار Lomkar (Lumkar).

محلہ بورس(?)²⁰ تابع او ماхала..... (Бурине)²⁰ припада истом (селу)
кућа 8, баштина 5, цизја 689.

محلہ لاورر تابع او ماхала Лазар (пише Лазур)²¹ припада истом (селу)
кућа 10, баштина 4, цизја 742.

محلہ كوروك تابع او ماхала Бурђевићи припада истом (селу)
кућа 7, баштина 3, цизја 530.

محلہ قوجه تابع او ماхала Коваче припада истом (селу)
кућа 7, баштина 4, цизја 583.

قریه ککزه село Беђеза

муселем 1 (Иван Радосав), кућа 8, баштина 1, цизја 477.

محلہ قورچيک تابع او ماхала Гуричићи²² припада истом (селу)
кућа 11, баштина 2, цизја 689.

محلہ نيٽوليك تابع او ماхала Николићи припада истом (селу)
кућа 12, баштина 2, цизја 742.

محلہ موتيا تابع او ماхала Мокања припада истом (селу)
кућа 13, баштина 3, цизја 848.

خاصه باغ ولد چونه ۲ بروجہ نصف — حاصل ۳۵۰

Хаса виноград Црнојевића — 2 парцеле — наполицом приход 350.

قریه قوسا село Круса

муселем 1 (Радосав Гордеша), кућа 23, баштина 6, цизја 1537.

ناحيه ژوپا НАХИЈА ЖУПА

قریه بري село Бери

кућа 35, баштина 16, цизја 2703.

خاصه باغ ولد چونه بروجہ نصف — حاصل ۶۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом — приход 60.

²⁰) Нема дијакритичких тачака, а нема их ни у дефтеру из 1523. У дефтеру из 1570 године стоји بورنيك Бу(о)ринићи (можда и بوژنيك. Вожинићи). Овде би могло бити и Божин(е).

²¹) У дефтеру из 1523 године لاورر, а први уписани домаћин куће у овој махали се zove براٽور, или لاورر براٽور. Лазар Бранко [Брајко].

²²) У дефтеру из 1523 године је уписано كورچيک што се може читати и Буричић, али је овде јасно написано ق што су писари — као што смо видјели — употребљавали за наше г.

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل ۱۰

Хаса »њива« Црнојевића. Приход 10.

خاصه چار ولد چرنه — حاصل ۱۵

Хаса ливада Црнојевића. Приход 15.

خاصه باغ کيخته کان با ولد چرنه پر وجه نصف — حاصل ۶۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем. Наполицом — приход 60.

село Момшиџи قويه مومشيك

кућа 31, баштина 15, цизја 2438.

خاصه مزرعه. ولد چرنه — حاصل ۱۰

Хаса »њива« Црнојевића. Приход 10.

خاصه طليان ولد چرنه در اب زته — حاصل ۳۰

Хаса риболов Црнојевића на реци Зети. Приход 30.

خاصه طليان در اب مورچه ولد چرنه — حاصل ۵۰

Хаса риболов Црнојевића на реци Морачи. Приход 50.

خاصه کچيد ولد چرنه در اب مورچه — حاصل ۱۵۰

Хаса прелаз Црнојевића на реци Морачи. Приход 150.

село Толоши قويه تالوش

кућа 10, баштине 2, цизја 636.

село Штеке قويه اشتقه

кућа 13, баштина 1, цизја 742.

خاصه اسباب في ست مراحه²³⁾ حجر ۸ في ۱۵ — حاصل ۱۲۰

Хаса млин на гату. . . . .²³⁾ Камена 8 по 15 (акчи) — приход 120 (акчи).

село Брежине²⁴⁾ قويه برزينه

кућа 18, баштине 3, цизја 1113.

село Парци²⁵⁾ قويه برجي (پرچی)

кућа 16, баштина 7, цизја 1219.

²³⁾ »T. set Sbst. Tahrif v. سد« (Zenker, 489). — مراحه неће, мислим, бити Морача.

²⁴⁾ У дефтеру из 1523 године стоји *بره زينه*. Истина, према садашњим топографским подацима није лако схватити како је текла граница између безимене (Љешанске) нахије и нахије Жупа. То вреди и за Парце, Буроње итд.

²⁵⁾ У дефтеру из 1523 године *پرچی*. У дефтеру из 1570 године *پرچی*.

село Оливеровићи قرية اوليويرويك

муселема 3 (Вук Лазар, Радич Оливер, Радосав Оливер),
кућа 2, баштина 3, цизја 265.

(?)(وشنيك) قرية وشنيك... (Вишњићи?)²⁶

кућа 6, баштина 7, цизја 689.

(?)(دوبليچ) قرية دوبليچ... (Дублица?)²⁷

кућа 6, баштина 4, цизја 530.

(?)(بورويه) قرية بورويه (Буроње?)²⁸

кућа 9, баштина 2, цизја 583.

(?)(صكاويچيه) قرية صكاويچيه

кућа 8, баштина 13, цизја 1113.

خاصه باغ ولد چرنه پر وجه نصف قطعہ ۱ - حاصل ۷۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом — парцела 1 — приход 75 (акци).

«њива» (поље) مزرعه دوروه

баштине 3.

ذكر اولئان مزرعه^{29a)} قرية صكاويچيه اهالسي تصرف ادوب رسوم ادا ايدرلر

Споменуто «њиву» становници села Сађавице уживају и плаћају дажбине.

(?)(چرملان) قرية حرملان (چрмлани?)

кућа 24, баштина 2, цизја 1378.

село Вранићи قرية اوراينك

кућа 26, баштина 5, цизја 1643.

ناحيه مالونشيڪ НАХИЈА МАЛОНШИЋИ

махала Косић محله قوسيك تابع او

муселем 1 (...),³⁰⁾ кућа 16, баштина 3, цизја 1007.

²⁶⁾ У дефтеру из 1523 године нема дијакритичких тачака уопште. У познијим дефтерима није заведено.

²⁷⁾ У дефтеру из 1570 године دوبليچ Дублица.

²⁸⁾ У дефтеру из 1570 године بورويه.

²⁹⁾ Постоји планина Сађавац али се она налази сувише на северозападу од осталих места која се спомињу у нахији Жупа. Могуће је да скупљачи дажбина и пописивачи нису баш пазили стриктно на границе нахија у граничним местима. Њима није била главна брига попис него скупљање дажбина.

^{29a)} Место مزرعه في

³⁰⁾ Немогуће је прочитати, па чак први део имена као да је بيوه удовица, а други део да је женско име (?), али није ни најмање сигурно.

махала (بلوچان³¹) تابع او . . . . (Бјелочани?)³¹ припада истој (нахији) кућа 8, цизја 424.

махала اسپوز تابع او Спуж припада истој (нахији) кућа 7, баштина 1, цизја 424.

махала Богшићи تابع او Богишићи припада истој (нахији) кућа 17, баштина 18, цизја 1855.

махала Радонић تابع او Радонићи припада истој (нахији) кућа 5, баштина 4, цизја 477.

махала Грлов Кук³² تابع او Грлов Кук³² припада истој (нахији) кућа 10, цизја 530.

махала Павловић تابع او Павловићи припада истој (нахији) кућа 10, баштина 2, цизја 636.

махала Владовић تابع او Владовићи припада истој (нахији) кућа 9, баштина 2, цизја 583.

махала Љешевић تابع او Љешевићи припада истој (нахији) кућа 15, баштина 3, цизја 954.

махала Једноши تابع او Једноши припада истој (нахији) кућа 8, баштина 4, цизја 636.

махала Лужница تابع او Лужница припада истој (нахији) кућа 7, баштина 7, цизја 742.

مزرعه مورانيه بر وجه مقطع عن (?) کيران مالونشیک به هر سال سکه حسنه افزئجه ۱۲ منها باقی حسنه ۶
»Њива« Морања. Отсеком. Од неверника Малоншића сваке године 12 млетачких дуката. Од тога преостало 6 дуката.

خاصه چایر که سوذوس^{32a} دیکله مشهوردر و دیکر چایر دولاف³³ و دیکر چایر ررراد³⁴ و دیکر چایر
حلاوه³⁵ دیکله معروفدر ذکر اولان چایرلر فی سنه ۱۸۰

Хаса ливада која је позната као Сенокос (?),^{32a} друге ливаде које су познате као Долак (?),³² Берирад³⁴ и Чланова (?).³⁵

Споменуте ливаде годишње 180 (акчи).

³¹ У дефтеру из 1570 године написано са дијакритичким тачкама: بلوچان: Бјелочани.

³² Вероватно данашњи Грљић.

^{32a} У дефтеру из 1523 سنوغوش Се(и)ного(у)ш. Исто тако у дефтеру из 1570 године.

³³ У дефтеру из 1570 године دولاره Долава.

³⁴ У дефтерима из 1523 и 1570 године јасно برراد.

³⁵ У дефтеру из 1570 године حلاوه Челапова (?).

36) قريه زور(36) село.....36)

кућа 15, баштина 12, цизја 1431.

قريه تالوكر كويك село Калођурђевићи

кућа 14, баштина 25, цизја 2067.

قريه زاغرده село Загреда

кућа 10, баштина 5, цизја 795.

ناحيه پلشوجہ НАХИЈА ПЛЕШИВЦИ

ماخاله پوييه تابع او махала Повије припада истој (нахији)

кућа 22, баштина 2, цизја 1272.

ماخاله قوستويك تابع او махала Гостовићи³⁷⁾ припада истој (нахији)

кућа 5, баштина 1, цизја 318.

ماخاله چروه تابع او махала Церова припада истој (нахији)

кућа 38, баштина 2, цизја 2120.

38) ماخاله اسبروك(38) (Стеровићи?)³⁸⁾ припада истој (нахији)

кућа 11, баштина 1, цизја 636.

ماخاله درنوشتيه تابع او махала Дреновштица припада истој (нахији)

кућа 16, баштина 1, цизја 901.

39) ماخاله ارب(ارت) تابع او махала Рт³⁹⁾ припада истој (нахији)

кућа 3, цизја 159.

40) ماخاله ملويك تابع او махала Миловићи⁴⁰⁾ припада истој (нахији)

кућа 11, баштина 1, цизја 636.

³⁶⁾ У овом дефтеру без дијакритичких тачака زور, али у свим познијим زور, што би се могло прочитати Звер, Зо(ур), Зивор, Завер итд., а могло би се схватити и ژور Жур, Жор.

³⁷⁾ Сада Гостојевићи, као што је уведено и у дефтер из 1523 године и у позније дефтере.

³⁸⁾ Можда Штеровићи. У дефтеру из 1523 године اوسروك (без дијакритичких тачака) и у дефтеру из 1570 године اوستويك Устеровићи.

³⁹⁾ У дефтеру из 1523 године ارب Рт, а у дефтеру из 1570 године ايرت (И)рт. Сада постоји Рцка Главица. Могуће је да је то место Ranci код Волице (Шобајић, Бјелопавлићи и Пјешивци, 302).

⁴⁰⁾ Сада Милојевићи. У дефтеру из 1570 године такође ملويويك Милојевићи.

махала Витасовићи припада истој (нахији)
махале *محلہ و تاسویک تابع او*
кућа 8, цизја 424.

махала До припада истој (нахији)
махале *محلہ دو تابع او*
кућа 15, баштина 6, цизја 1112.

махала Загорак припада истој (нахији)
махале *محلہ زانواراق تابع او*
кућа 26, баштина 4, цизја 1590.

махала Богомиловићи припада истој (нахији)
махале *محلہ بوغملویک تابع او*
кућа 22, баштина 5, цизја 1431.

махала Витковићи⁴¹⁾ припада истој (нахији)
махале *محلہ ویتویک تابع او*
муселем 1 (Витко Илија), кућа 32, баштина 6, цизја 2067.⁴²⁾

махала..... (Долња Црква?)⁴³⁾
махале *محلہ چرقو زیر (?)*
кућа 8, баштина 2, цизја 530.

махала.....⁴⁴⁾ припада истој (нахији)
махале *محلہ حرصومک (حرصومک)*
кућа 8, баштина 10, цизја 854.⁴⁵⁾

село Озрихнићи
махале *سولہ او زرهنیک*
муселем 1 (Јанко Делан?), кућа 37 (међу осталима је уписан *قره کوز قواج* [قره کوز قواج] — Karagöz Kovaç), цизја 1961.

село Цуце
махале *سولہ چوجه*
кућа 54, баштина 11, цизја 3443 (треба 3445).

махала Војновићи⁴⁶⁾ припада истом (селу)
махале *محلہ ویتویک*⁴⁵⁾ *تابع او*
кућа 13, баштина 1, цизја 742.

махала..... (Аладиневићи?)⁴⁶⁾ припада
махале *محلہ علا الدیموک (علا الدیموک)* *تابع او*
махале *محلہ علا الدیموک*
кућа 20, баштина 3, цизја 1219.

⁴¹⁾ У дефтеру из 1570 године је јасно написано Витковићи (ویتویک). Види: Шобајић, Бјелопавлићи и Пјешивци, 316, 332.

⁴²⁾ При сабирању су писари унели и муселема.

⁴³⁾ У дефтеру из 1570 године стоји *چرقо زیر* (Çirkva zir) = Долња Црква.

⁴⁴⁾ Како је у овом дефтеру написано могло би се читати и Хрсковићи (а нарочито би се тако могло читати у дефтеру из 1523 године), али у дефтеру из 1570 године стоји *مراجقویک* Херачковићи, али није сасвим јасно написано, па би се могло прочитати *مراجقویک* Мрачковићи, Мирачковићи).

⁴⁵⁾ Овде престаје попис Пјешивица.

⁴⁶⁾ Писано у овом дефтеру без дијакритичких тачака, али је јасно написано у дефтеру из 1529—1536 године: *ویتویк*. Можда Војновићи сада у Кчеву.

⁴⁷⁾ Писано као да је муслиманско име. И у дефтеру из 1523 године је писано као да је муслиманско име, иако нешто друкчије *علا دس اویک* (без дијакритичких тачака), али у дефтеру из 1529—36 године стоји *الادین اویک* Аладиневићи, а у дефтеру из 1570 године *الادین* Аладин. Братство Аладин постоји у Очинићима. Њихова традиција не зна о било каквој вези са Цуцама (Упореди: Ердѣљановић, Стара Црна Гора, 325).

.....⁴⁷) махала махала.....⁴⁷) припада истом (селу)
кућа 11, цизја 583.

..... (Буковић)⁴⁸) припада истом (селу)
кућа 11, цизја 583.

.....⁴⁹) припада истом (селу)
кућа 19, баштина 6, цизја 1325.

مزرعة زغارج در قرية مذکور (sic) بر وجه مقطوع - سکه حسنه افزينجه ؟
»Нива« Загарач⁵⁰) у споменутом селу. Отсеком млечачких дуката 4.

.....⁵¹) село Бјелице махала Љешев Ступ
кућа 15, баштина 7, цизја 1166.

.....⁵²) припада истом (селу)
муселем 1 (Вратић Обрад,⁵¹) кућа 27, баштина 10, цизја 1961.

.....⁵³) припада истом (селу)
кућа 27, баштина 8, цизја 1855.

.....⁵⁴) припада истом (селу)
кућа 12, цизја 636.

.....⁵⁵) село Теклићи (Ћеклићи) махала Језер (пис. Језур)
кућа 16, баштина 2, цизја 954.

.....⁵⁶) махала Драгомил До припада истом (селу)
кућа 4, баштина 2, цизја 318.

.....⁵⁷) припада истом (селу)
кућа 9, баштина 2, цизја 583.

.....⁵⁸) махала Вучи До припада истом (селу)
кућа 9, баштина 2, цизја 583.

⁴⁷) Као да стоји: میومان Миоман (да ли садашњи Мијановићи). У дефтеру из 1523 године میامویرک Мијаминовићи.

⁴⁸) Могло би бити и Буквић, Воковић итд.

⁴⁹) Сада постоје Миловићи у Пуцама, али за себе кажу да су досељеници из новијег времена (Упореди: Ердељановић, Стара Црна Гора, 698). Иначе постоји Милово До (Исто, 646).

⁵⁰) Кчево је у ово време мало насеље, па је ово могуће. Није ово усамљен случај да доста далеке »ниве« припадају неком »селу« (Упореди: Дупило и Глухи До).

⁵¹) Код његова имена је било прво записано да даје дажбину, па је затим уписано مسلم . У збиру кућа и баштина није узет у обзир, што значи да је уписан као муселем.

⁵²) Сада Ресна.

⁵³) Сада северозападни део хатара села Убли у Ћеклићима (Упореди: Ердељановић, Стара Црна Гора, 527).

махала Црни Врх припада истом (селу)
кућа 5, баштина 3, цизја 424.

махала Кућишта припада истом (селу)
кућа 17, баштина 3, цизја 1060.

махала Војковићи припада истом (селу)
кућа 7, баштина 4, цизја 581 (треба 583).

махала Јабукџ До⁶⁴⁾ припада истом (селу)
кућа 3, баштина 4, цизја 381 (треба 371).

махала Крајњи До припада истом (селу)
кућа 3, цизја 159.

махала Ивковићи⁶⁵⁾ припада истом (селу)
кућа 8, баштина 1, цизја 477.

махала Миловићи⁶⁶⁾ припада истом (селу)
кућа 9, баштина 3, цизја 636.

махала Петров До припада истом (селу)
кућа 6, баштина 1, цизја 361.

махала Ђуровићи⁶⁷⁾ припада истом (селу)
кућа 6, баштина 1, цизја 361.

مزرع . . . . .⁶⁸⁾ در قرية . مذکور بر وجه مقطوع — سکه حسنه افرنجيه ۳

»Нива«. . . . .⁶⁹⁾ у споменутом селу. Отсеком млетачких дуката 3.

село Његуши махала Радићевићи⁶⁹⁾

муселема 4 (Алекса Божидар⁶⁰⁾ Братић Никола, Гуја или Ђуја [ڪوڀا] Радич, Ђураш Радич), кућа 31, баштина 2, цизја 2067 (треба 1749).⁶¹⁾

⁶⁴⁾ У Ђеклићима има два дола по имену Јабука (Упореди: Ердељановић, Стара Црна Гора, 530, 537).

⁶⁵⁾ У Крајњем Долу постоји локалитет Иковићи (Упореди: Ердељановић, Стара Црна Гора, 509).

⁶⁶⁾ Сада Милијевићи.

⁶⁷⁾ Упореди: Ердељановић, Стара Црна Гора, 523.

⁶⁸⁾ Не могу прочитати.

⁶⁹⁾ У повељи Ивана Црнојевића из 1489 године је уписан Радоња Радичевић међу »власелом« од Његуша (Ердељановић, Стара Црна Гора, 756).

⁶⁰⁾ То је Алекса Божидаровић који је такође уписан у напред споменутој повељи, односно који је споменут код Сануда као Conte Alexa Vayvoda de Negusi.

⁶¹⁾ Да би био наведени број, треба да буде 39 кућа и баштина.

махала Миочићи⁶²) припада истом (селу)
кућа 17, баштина 2, цизја 1007.

махала Лицомилићи (или Лихомилићи)
махала Лицомилићи⁶³) (или Лихомилићи) припада истом (селу)
кућа 29, баштина 2, цизја 1643.

махала Поља припада истом (селу)
махала Поља припада истом (селу)
кућа 33, баштина 4, цизја 1961.

махала Залаз припада истом (селу)
махала Залаз припада истом (селу)
муселем 1 (Радић Миливој), кућа 32, баштина 9, цизја 2173.

махала Мали Залаз припада истом (селу)
махала Мали Залаз припада истом (селу)
кућа 12, баштина 7, цизја 1007.

махала Врба припада истом (селу)
махала Врба припада истом (селу)
муселем 1 (Радић.....),⁶⁴) кућа 20, баштина 3, цизја 1119 (треба 1219).

махала Жањев До припада истом (селу)
махала Жањев До припада истом (селу)
кућа 22, баштина 2, цизја 1272.

خاصه چاير بلائشته ولد چرنه — حاصل ۳۰

Хаса ливада Блатишта Црнојевића. Приход 30.

село Поборе махала Петровићи
село Поборе махала Петровићи⁶⁵)
кућа 8, цизја 424.

махала Остојићи (?)⁶⁶) припада истом (селу)
махала Остојићи (?)⁶⁶) припада истом (селу)
кућа 7, цизја 371.

махала Божићевићи⁶⁷) припада истом (селу)
махала Божићевићи⁶⁷) припада истом (селу)
кућа 8, баштина 2.*)

махала Стањевићи припада истом (селу)
махала Стањевићи припада истом (селу)
кућа 6.

⁶² Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 *موچيک* Миочинићи (или можда *ملوچينيل* Милочинићи). У познијим дефтерима *موچيک* Миочићи (без дијакр. тачака испод првог *ی*).

⁶³ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 и у дефтеру из 1570 *ليحومليك*.

⁶⁴ Друго име је нечитљиво (оштећен папир).

⁶⁵ У дефтеру из 1529—36 *پتروويک*, а у дефтеру из 1570 *پتروويک*.

⁶⁶ У дефтеру из 1529—36 *اوستويک* Остовићи.

⁶⁷ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 *بوژيکويک*, у дефтеру из 1529—36 *بوژيکويک*, а у дефтеру из 1570 *بوژيکويک* Божиковићи. Сада постоје Вожовићи (Накићеновић, Бока, 599).

* Одавде до краја цизја није уведена.

махала Мирачевићи (?)⁶⁶ припада истом (селу)
 махала میراچویک⁶⁸ تابع او
 кућа 12, баштина 1.

махала.....⁶⁹ припада истом (селу)
 махала.....⁶⁹ تابع او
 кућа 7, баштина 2.

махала Вишковићи⁷⁰ припада истом (селу)
 махала ويشقويك⁷⁰ تابع او
 кућа 17, баштина 1.

махала Станковићи⁷¹ припада истом (селу)
 махала استاتقويك⁷¹ تابع او
 кућа 14, баштина 1.

махала село Маине (писано: Махине) махала
 قرية ماهنه محله اسارويك⁷² تابع او (Стреновићи?)⁷² припада истом (селу)
 кућа 10, баштина 2.

махала Руцовићи⁷³ припада истом (селу)
 махала رچويك⁷³ تابع او
 кућа 7. ,

махала Перичевићи⁷⁴ припада истом (селу)
 махала پرچويك⁷⁴ تابع او
 кућа 3.

махала Медовићи⁷⁵ припада истом (селу)
 махала مدويك⁷⁵ تابع او
 кућа 8, баштина 2.

махала Миладиновићи⁷⁶ припада истом (селу)
 махала ملادنويك⁷⁶ تابع او
 кућа 10.

махала Вукшићи⁷⁷ припада истом (селу)
 махала وکشك⁷⁷ تابع او
 кућа 6.

⁶⁸ Без дијакр. тачака. У дефтеру из 1529—36 и у дефт. из 1570 Мирачићи (مراچيک).

⁶⁹ Без дијакритичких тачака. Написано بوسلويك. У дефтеру из 1523 بوسلويك B-o-(u)-b-s-l-v-i-k. У дефтеру из 1570 године пак غوسلويك Гојсиловићи.

⁷⁰ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 ويشقويك. У дефтеру из 1570 ويشقويك Вишковићи се спомињу као нестало братство у Маинама (Накићеновић, Бока, 298, 593).

⁷¹ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 и у дефтеру из 1570 јасно написано (استاتقويك).

⁷² Без дијакр. тачака. У дефтеру из 1570 استرنويك. У дефт. из 1523 такође без дијакритичких тачака (а могло би се прочитати и استرلويك Стреловићи).

⁷³ Без дијакр. тачака. У дефтеру из 1570 јасно (روچويك). У дефтеру из 1523 اوچويك Уцевићи. И овде би р могао бити и ا.

⁷⁴ Без дијакр. тачака. У дефт. из 1570 године јасно написано.

⁷⁵ У дефтеру из 1529—36 مديويك Медијовићи.

⁷⁶ У дефтеру из 1529 и дефтеру из 1570 ملادنويك. У дефт. из 1523 место тог ملادنويك Милаговићи или Милановићи.

⁷⁷ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1523 وکشك.

махала Драгошићи⁷⁸⁾ (تابع او) махала Драгошићи⁷⁸⁾ припада истом (селу)
кућа 9, баштина 3.

махала... (Ка) лапчићи (?)⁷⁹⁾ (تلاچيک) (تلاچيک) припада истом (селу)
кућа 4, баштина 1.

махала Борете припада истом (селу)
кућа 3.

махала Вукоте припада истом (селу)
кућа 9.

махала Витомир⁸⁰⁾ (تابع او) припада истом (селу)
кућа 5.

махала Долњи Брајићи припада истом (селу)
кућа 11, баштине 2.

махала Мажичи припада истом (селу)
кућа 8, баштина 4.

махала Кошљун припада истом (селу)
кућа 7, баштина 2.

مزرعه دسوه (?) تابع ماهنه باشته ۴ سکه حسنه افرنجيه ۴
»Њива«...⁸¹⁾ припада Маинама. Баштине 4 — млетачких дуката 4.

مزرعه افاح (?) تابع ماهنه باشته ۱۰ سکه حسنه افرنجيه ۱۰
»Њива«... (Бакач?)⁸²⁾ припада Маинама. Баштина 10 — млетачких дуката 10.

خاصه باغ ولد چونه قطعه ۲ بروجه نصف — حاصل ۱۰۰
Хаса виноград Црнојевића. Парцела 2. Наполицом — приход 100 (акчи).

خاصه اسباب دراب لاسمه⁸³⁾ حجر ۱ رسم ۱۵
Хаса млин на води...⁸³⁾ Камен 1 — порез 15 (акчи).

⁷⁸⁾ Без дијакритичких тачака. У дефтеру из 1570 دراغوшиک.

⁷⁹⁾ У дефтеру из 1523 и дефтеру из 1570 تلاچيک. Могло би бити и Филапчићи. Сада постоје земље Лапчић (Накићеновић, Вока, 591). У дефтеру из 1529—36 تلاچيک Калапчићи (?), Галапчићи или слично.

⁸⁰⁾ Без дијакритичких тачака, али у познијим дефтерима је јасно написано.

⁸¹⁾ У дефтеру из 1523 уписана као махала ديسه ديسه, а у дефтеру из 1570 опет као махала دسنو. Из тога би се тешко горње могло тачно прочитати (Диснова, Ди-пнова или томе слично).

⁸²⁾ У дефтеру из 1523 и дефтеру из 1570 افاح Бакач (?).

⁸³⁾ У дефтеру из 1523 لاسمه (Бјеласница?).

خاصه اسياپ ولد چونه حجر ۱ رسم ۱۵

Хаса млин Црнојевића. Камен 1 — порез 15 (акчи).

84) قويه برايک محله کوانه(?)

кућа 28, баштина 2.

اوغليشيك تابع او محاله Угљешићи припада истом (селу)

кућа 5.

85) کوانوبک محله کوانوبک تابع او

кућа 7.

خاصه باغ ولد چونه قطعہ ۱ بروجه نصف — حاصل ۱۵۰

Хаса виноград. Парцела 1 — наполицом — приход 150.

خاصه اسياپ حجر ۱ رسم ۱۵

Хаса млин. Камен 1. Порез 15.

قويه اوغنا село Угна

кућа 14, баштина 14.

محله ورله تابع او محاله Врела припада истом (селу)

кућа 7, баштина 9

(од тога две нису уписане као баштине него као خاصه زمين — хаса земљиште у поседу становника села)

خاصه مزرعه ولد چونه — حاصل ۵۰

Хаса »њива« Црнојевића. Приход 50.

خاصه اسياپ ولد چونه — رسم ۱۵

Хаса млин Црнојевића. Порез 15.

قويه اوچنيک село Очинићи

кућа 35, баштина 20.

قويه بلوش село Бјелоши

муселема 2 (Вучко Милаш, Ђуро Вучко), кућа 46, баштина 8.

86) قويه چته محله بورينه село Цетиње махала Боровине

кућа 24, баштине 2.

⁸⁴⁾ У дефтеру из 1523 и дефтеру из 1529—36 کوان (Ђован, Гуван?).

⁸⁵⁾ У дефтеру из 1523 године کوانوبک или کوانوبک (није јасно да ли једна или две тачке), а у дефтеру из 1529—36 کوانوبک Поред тих елемената из каснијих дефтера, тешко се одредити како да се прочита (Ђујатовић, Гујановић, Ђујатовић, Кујатовић, Којановић или како дружчије).

⁸⁶⁾ У повељи Ивана Црнојевића из 1489 године међу »властелом« са Цетиња помиње се Ратко Боровина (Ердељановић, Стара Црна Гора, 757).

махала Стојшићи (? Остојшићи)⁸⁷
 محله اوستويشيك⁸⁷ تابع او
 припада истом (селу)
 кућа 12, баштина 2.

махала Иваневићи припада истом (селу)
 محله ايوانويك تابع او
 муселем 1 (Влатко Стјепан), кућа 42, баштина 16.

махала Хумци припада истом (селу)
 محله حوميچي تابع او
 кућа 5.

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل في سنه ٦٠
 Хаса »њива« Црнојевића. Приход годишње 60 (акчи).

خاصه چاير ولد چرنه — حاصل في سنه ٢٢٥
 Хаса ливада Црнојевића. Приход годишње 225 (акчи).

مناسير پرچسته بر وجه مقطوع في سنه ١٨٠
 Манастир Пречиста. Отсеком годишње 180 (акчи).

село Косијери махала Микулићи
 قرية قوساير محله ميقوليك
 кућа 32, баштина 6.

махала Радијевићи (?⁸⁸) припада истом (селу)
 محله راديويك (راديويك؟) تابع او
 кућа 45, баштина 6.

»њива« (поље) Залиш⁸⁹) припада истом (селу)
 مزرعه زالش تابع او
 кућа 1, баштина 7.

село Томићи
 قرية توميك
 муселем 1 (Радич Очина), кућа 20, баштина 10.

село... (Лопате?)⁹⁰ قرية لوباته (لوباته؟)
 кућа 20, баштина 19.

НАХИЈА РИЈЕКА⁹¹ ناحيه رقه

село Бокова
 قرية بوقوه
 кућа 15, баштина 17.

⁸⁷ У дефтеру из 1523 године стоји استويشيك Стојшић.

⁸⁸ У дефтеру из 1523 и у дефтеру из 1570 رادلويك Радилевић.

⁸⁹ Селиште — сада убао у селу Ђиновићима — Косијери (упореди: Јовићевић, Ријечка нахија).

⁹⁰ У дефтеру из 1523 уписано је село لوبات لوبات између Брајића и Побора, у дефтеру из 1529—36 је такође између Брајића и Побора уписано село لوباته — Лопате, док је у дефтеру из 1570 написано لوباته — Лопата.

⁹¹ Написано тако да би се најпре читало екавски: Река.

село Горње Добро
 قويه قورنه دورو

кућа 36, баштина 9.

село Долње Добро
 قويه دولنه دورو

кућа 20, баштина 3.

خاصه باغ ولد چرته بروجه نصف - حاصل ۲۰۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом — приход 200.

село Цјетлин⁹²⁾
 قويه چتلين

муселема 2 (Стјепан Илија, Никола Илија), кућа 21, баштина 8.

محله پير تابع او (Пипери⁹³⁾) припада истом (селу)

кућа 15, баштина 4, (баштина استرغار — Стругар у поседу манастира Цетиње).

село Обров(а) (?)⁹⁴⁾
 قويه اورو

кућа 10.

село Улићи
 قويه اوليك

кућа 20, баштина 9.

село Ђетовићи (писано Четовићи)
 قويه چتويك

кућа 7, баштина 6.

село Ријека (писано: Река)
 قويه رقه

кућа 14, баштина 1.

باغات ولد چرته كه خاصه شد بروجه نصف قطعه ۴ - حاصل ۴۹۰

Виногради Црнојевића који су постали хаса. Наполицом. Парцеле 4 — приход 490 (акчи).

طلبان ولد چرته خاصه کپري باشنده عدد ۱ حاصل ۱۰۰

Хаса риболов Црнојевића на почетку моста. Један — приход 100 (акчи).

طلبان ولد چرته خاصه بوبو دولو (بوبو دولو؟) ديرلر عدد ۱ حاصل ۳۰

Риболов Црнојевића. Хаса. Зове се... (Попови Долови?). Један — приход 30 (акчи).

طلبان ولد چرته خاصه عدد ۱ سيك ديرلر - حاصل ۱۰۰۰

Риболов Црнојевића. Хаса. Један — зове се Сић. Приход 1000 (акчи).

⁹²⁾ Сада Цеблин. У повељи Ивана Црнојевића из 1489 Цјетлин (упореди: Јовичевић, Ријечка нахија, 399).

⁹³⁾ Без дијакритичких тачака. То није локалитет Пипери у данашњој Доброској Жупи него се односи вероватно на локалитет Пиперовину у Доборском Селу.

⁹⁴⁾ Вероватно Брова у Јанковићима.

اسياب ولد چرنه حجر ۲ رسم ۶۰
Млин Црнојевића. Камена 2 — порез 60 (акчи).

اسياب ولد چرنه حجر ۱ رسم ۳۰
Млин Црнојевићи. Камен 1 — порез 30.

خاصه موسلى (?)^{94a} اولك ۲ مبلغ ۲
Хаса.....^{94a} бразде 2, сума (новца) 2.

خاصه موسلى (?)^{94a} اولك ۲ مبلغ ۲
Хаса.....^{94a} бразде 2, сума (новца) 2.

خاصه کوپری باشنده بوستانلق اولك ۲ مبلغ ۲ و قلب دیکله معروف اولان موضع یاننده سبزوات آکدوی
یر اولك ۱ مبلغ ۱ اخور اوکنده بوستانلق و چاپر اولاغه قابل یر دونوم ۳ مبلغ ۱۲ و مزبور قلب یاننده چاپر
و بوستانه قابل یر دونوم ایکی مبلغ ۸
املاک کریمته کان با ولد چرنه که باغات التان یر وجه نصف خاصه شد

باغ یر وجه نصف قطعه ۷ حاصل ۸۰ — اسياب حجر ۱ رسم ۳۰

Хаса. На почетку моста башта бразде 2, сума (новца) 2 и поред места које је познато под именом Филипи поврћем засађено земљиште бразда 1, сума (новца) 1, испред штале земљиште које је способно за башту и ливаду дунума 3, сума (новца) 12 и поред Филипа земљиште способно за ливаду и башту дунума два, сума (новца) 8.

Добра^{94b} бегунаца са Црнојевићем, узета као виногради наполицом, постала су хаса.

Виноград наполицом. Парцела 7, приход 80. — Млин. Камен 1 — порез 30.

Манастир اسوقى نيقولا

باغ ۱ — اسياب حجر ۱ — طلبان عدد ۱ — در ترد مناستر مزبور خانه ۱

بو ذکر اولناناری یر وجه مقطوع فی سنه ۷۴

Манастир Свети Никола

Виноград 1 — Млин. Камен 1 — Риболов 1 — У близини споменутог манастира кућа 1.

То што је споменуто отсеком годишње 74 (акче).

село Арбанаси قرية اربناس

кућа 64, баштина 21.

село Пелеша Долња قرية پلشه دوله

кућа 19, баштина 6.

^{94a}) Могло би се прочитати kirusluk (купусиште), али би то било чудно. Међутим, у турском постоји чјовсене kirusga = купус (Zenker), садашњи изговор karuska.

^{94b}) Emlak множ. од mülk.

махала Горњи Пелеша припада истом (селу)
 قويه قورنى پلشه تابع او
 кућа 12, баштина 6.

село Пипери
 قويه پير
 кућа 18, баштина 11.

село.....
 قويه .....⁹⁵⁾
 кућа 19, баштина 20.

село Загора
 قويه زاغوره
 кућа 16, баштина 11.

خاصه باغ ولد چرته — حاصل ٤٠
 Хаса виноград Црнојевића — Приход 40 (акчи).

село Брајићи Пољичани (?)⁹⁶⁾
 قويه برايک بوليچان
 кућа 15, баштина 4.

село.... (Дубочил?)⁹⁷⁾..... (دوبوحل?)⁹⁷⁾
 قويه .....
 кућа 5, баштина 6.

село Рваши
 قويه ارواش
 кућа 13, баштина 16.

махала Пипац припада истом (селу)
 محله پپاج تابع او
 кућа 4, баштина 2.

село Друшићи
 قويه دروشک
 кућа 10, баштина 11.

село Превлака
 قويه پرولقه
 кућа 8, баштина 1.

село Одрин
 قويه اودرين

مذکور قويه خلقي غایت صعب و سنگستان برده اولان درت بوجق فلورييه بر وجه مقطوع سبت اولندی —
 خانه ٩ فی ٢٥

Пошто је становништво споменутог села на врло непроходном и кршевитом месту, уписано је отсеком четири и по дуката (филурије). — Кућа 9 по 25 (акчи).

⁹⁵⁾ Нисам у стању да прочитам. Као да стоји دالغ (без дијакритичких тачака). У познијим дефтерима нема тог села, али у дефтеру из 1570 г. међу махалама Арбанаса има махала دوپلاج Дулац (?).

⁹⁶⁾ У дефтеру из 1570 године стоји: قويه بوليچانی تابع رته برايک دخی ديرلر: Село Пољичани (?), у подручју Ријеке, а зове се још Брајићи. Вероватно Брајићко Ждрело.

⁹⁷⁾ У дефтеру из 1523 као да је написано دوبوجн (Дубочин, Дубовчани?) или بوبوجن (Бабочин, Поповчани?).

مناسٲر قوم پرچسته — بروجہ مقطوع فی سنہ ۲۴۰

Манастир Коми Пречисте — отсеком годишње 240 (акчи).

قریہ دودوش село Додоши

кућа 9, баштина 2.

خاصہ چا پر ولد چرنہ بٲابله اب مورچہ — حاصل ۷۰

Хаса ливада Црнојевића према реци Морачи. Приход 75 (акчи).

قریہ مراچل село Мрацељи

кућа 10, баштина 4.

قریہ رچان село Ријечани⁹⁸

муселема 2 (? — Лазар Војко, Петар Ђуро),⁹⁹) кућа 14,¹⁰⁰) баштина 3.

قریہ سلان село Сељани^{100a)}

кућа 16, баштина 4.

املاك كرنجته كان يا ولد چرنہ — اسباب حجر ۱ رسم ۱۰ — اسباب حجر ۲ رسم ۳ — خاصہ زمین حاصل ۹ —

خاصہ باغ بروجہ نصف ۳۰

Добра¹⁰¹) бегунаца са Црнојевићем — Млин. Камен 1, порез 15. — Млин. Камена 2, порез 30. — Хаса земља, приход 9. — Хаса виноград, наполицом 35.

قریہ غوشہ село Гуше^{101a)}

кућа 9, баштина 1.

قریہ چتويك село Чуковићи^{101b)}

кућа 7, баштина 1.

قریہ يكسه село Јекса¹⁰²⁾

кућа 11, баштина 6.

قریہ زاچر село Зачир

кућа 22, баштина 7.

⁹⁸⁾ Писано турски тако да би се најпре читало екавски — Речани.

⁹⁹⁾ Код имена ових муселема је прво записан порез, па затим избрисан и записано да су муселеми, али су у коначном збиру урачунати као да дају порез.

¹⁰⁰⁾ Урачунати и муселеми.

^{100a)} Код Волице Segliani. Види: Јовићевић, Ријечка Нахија, 547.

¹⁰¹⁾ У турском тексту стоји emlak множ. од mülk.

^{101a)} Види: Јовићевић, Ријечка нахија, 546.

^{101b)} Стари Чуковићи.

¹⁰²⁾ М. Волица: Jesse. Види: Јовићевић, Ријечка нахија, 543.

خاصه زمين ولد چرنه — حاصل ۱۰

Хаса земља Црнојевића — приход 10.

قریه دوبه село Дубова

3 муселема (Дабижив Божидар, Бураш Радосав, Станиша Никола),
кућа 15, баштина 1.

مزرعه پر قورونبیجه — بر وجه مقطوع حاصل فی سنه ۵۰۰

»Њива«(поље) Прекорница — отсеком приход годишње 500 (акчи).

خاصه ميشه لك در قریه بوغوته — حاصل فی سنه ۳۰۰

Хаса храстик у селу Богуте — приход годишње 300 (акчи).

قریه وغونیک село Вигњевићи

кућа 30, баштина 6.

قریه بوغوته село Богуте

кућа 27, баштина 1.

قریه اسمقویجه село Смоковице (Смоковци)

кућа 18, баштина 9.

قریه دراغوسالک село Драгосалићи¹⁰³⁾

кућа 21, баштина 5.

قریه شیشویک محله قرادانی село Шишовићи махала Грађани

муселема 2 (Илија Љеш, Љеш Остоја), кућа 29, баштина 11.

محله شیشویک تابع او махала Шишовићи припада истом (селу)

кућа 16, баштина 8.

خاصه زمين . . . . .¹⁰⁴⁾ حاصل فی سنه ۱۰۰

Хаса земља. . . . . Приход годишње 100 (акчи).

ناحيه چرنیجه НАХИЈА ЦЕРНИЦА¹⁰⁵⁾

قریه دупیلوی село Дупилови¹⁰⁶⁾

кућа 86, баштина 28.

¹⁰³⁾ Шабани су се раније звали Драгосављевићима (упореди: Јовићевић, Ријечка нахија, 637—8).

¹⁰⁴⁾ Нечитљиво.

¹⁰⁵⁾ Црмница.

¹⁰⁶⁾ Дупило. У познијим дефтерима тачно написано *دوپلوی*

خاصه طليان ولد چرنه در اب نوبار¹⁰⁷⁾ — حاصل فی سنه ۹۰
Хаса риболов Црнојевића на води.....¹⁰⁷⁾ Приход 90 (акчи).

مخله بوقويك تابع او махала Буковик припада истом (селу)
кућа 16, баштина 2.

مزرعه قلوحي دول بروجہ مقطوع در ذمت اهل قريه مذکور - سکه حسنه افنجيه ۳۰ - منها حسنه ۲۹ رسيد (?)
»Њива« (поље) Глухи Дол. Отсеком у обавези становника споменутог села
— млетачких дуката 30 — Од тога наплаћено (?) 29 дуката.

مخله هوالك¹⁰⁸⁾ تابع او махала Хвалићи (?)¹⁰⁸⁾ припада истом (селу)
кућа 6, баштина 3.

مخله رودر (ژرودر P) махала..... (Живодер?)¹⁰⁹⁾ припада истом (селу)
баштина 4.

مناسير اورانته نام ديگر اسوقى نيقولا - بروجہ مقطوع مبلغ ۷۰۰

Манастир Врањина или Св. Никола.

Отсеком. — Сума (новца) 700.

قرية راهوه¹¹⁰⁾ село (О)рахова¹¹⁰⁾
кућа 16, баштина 9.

مخله ميتويك تابع او махала Миковићи припада истом (селу)
кућа 5, баштина 4.

مخله بستاکه تابع او махала Бастаће¹¹¹⁾ припада истом (селу)
кућа 10, баштина 2.

مخله برانن تابع او махала Братене (Браћене) припада истом (селу)
кућа 15, баштина 5.

مخله ساو توك (P)¹¹²⁾ و زلاتار تابع او махала.... (Селеве Куће?) и Златар
припада истом (селу)
кућа 12, баштина 6.

¹⁰⁷⁾ Могло би се са много комбинација прочитати (Понори, Бунар, Јутар, Јонар).

¹⁰⁸⁾ Није баш јасно написано овде. У дефтеру из 1523 године هوالك

¹⁰⁹⁾ Ни у једном познијем дефтеру нема дијакритичких тачака.

¹¹⁰⁾ Написано нејасно. Шта више و је тако написано да би се могло на први поглед прочитати као و رايبى - (са дијакр. тач. ژايبق - Жабјак). Али су исте махале у познијим дефтерима уписане у Орахову, па је из свега јасно да је то Орахова.

¹¹¹⁾ Види: Ердељановић, Стара Црна Гора, 71.

¹¹²⁾ У дефтеру из 1523 исто написано. У дефтеру из 1529—36 مقول توكه а у дефтеру из 1570 . سله توك .

¹¹³) قورشويچيه محله махала Крушевица припада истом (селу)
кућа 11, баштина 6.

.....¹¹⁴) محله حوصك تابع او (селу)
кућа 9, баштина 2.

قریه ترنوه تابع او село Трнова припада истом (селу)¹¹⁵)
кућа 23, баштина 16.

برلان¹¹⁶) تابع او محله махала Брљани¹¹⁶) припада истом (селу)
кућа 11, баштина 8.

محله قومارنو تابع او махала Комарно припада истом (селу)
куће 22, баштина 4.

قریه ستونيك село Сотонићи
муселема 2 (Љеш Гојчин, Радосав Вуксан), кућа 50, баштина 20.

مذکوران تابع او محله امب (افت?) (спомених припада истом (селу)
кућа 11.

قریه برجل село Брчели
кућа 48, баштина 21.

قریه توميك село Томићи
кућа 19, баштина 7.

قریه اوپتوچيك село Опточићи
кућа 31, баштина 10.

مذکوران تابع او محله امب (افت?) (спомених припада истом (селу)
кућа 17.

قریه بولويك село Бољевићи
кућа 30, баштина 9.

قریه قودنه село Годиње
кућа 31, баштина 14.

¹¹³) Метатеза или изговор Kuruševića. У свим познијим дефтерима قورشويچيه.

¹¹⁴) У дефтеру из 1523 هوجنيل (Хучинић?).

¹¹⁵) По овоме би било јасно да је уведено као махала.

¹¹⁶) У дефтеру из 1523 برلان (са дијакр. тачкама, а овде без дијакритичких тачака). Има Брљанска Плоча између старе области Дупила и Трнова и Комарна (Ердељановић, Стара Црна Гора, 190). Постоји локалитет на карти југозападно од Комарна.

¹¹⁷) Нисам сигуран у ово читање.

قریه زابيس село Забес

кућа 4, баштина 3.

قریه ليمان село Лимјани (Лимљани)

кућа 55 (једна кућа уписана на — اسکندر پوری Искемдер.....), баштина 38.

قریه قروج село Каручи

муселем 1 (Михал Вукић); кућа 46, баштина 17.

تحریرا فی الیوم السابع شهر جمادی الاخر سنه سبعه (sic) و عشرين و تسعمائه — بمقام قسطنطنیه

— Писано 7 дана месеца џумази II године деветсто двадесет и седме (15 маја 1521) — у престоници Цариграду.¹¹⁸⁾

7) ПОПИС ЦРНЕ ГОРЕ ПРЕМА ДЕФТЕРУ ИЗ 1523 ГОДИНЕ

У дефтеру из 1523 године (бр. 122) налази се опис Црне Горе од листа 11 v. до 57 v. (види: Прилози I, 10). У погледу навођења насеља овај се дефтер нешто разликује од пређашњег не само по броју нахија него и у навођењу насеља. Одмах се запажа разлика у навођењу насеља у Ријечкој нахији. Први дефтер је ту опширнији. У овом дефтеру се нарочито запажа да је у попису изостављена Ријека. О томе да у овом дефтеру недостаје неколико листова говорим у Поговору.

У овом дефтеру су наведене »празне баштине«. Те »празне баштине«, односно трећи или четврти део пуне баштине, смислили су писари овог дефтера (види: Прилози I, 12, 15). Такве »празне баштине« су постојале до 1570 године, када су укинуте, као што то сведочи канун-нама у дукађинском дефтеру из те године.

При објављивању података из овог дефтера поступићу као и код прошлог.

لواء قره طاغ

САНЦАК ЦРНА ГОРА

قریه قرباچه село Грбавци

محله پونار تابع او махала Понари припада истом (селу)

باشته استبان 2 (обе баштине у поседу муслимана: باشته معمول)* кућа 7, пуних баштина
 ... باشته بوروه دريد مصطفي بن عبدالله مصطفى — Баштина Стјепан у поседу Мустафе
 [Воркова?] у поседу Мустафе сина Абдулахова), празних баштина (باشته خال) 2.

¹¹⁸⁾ На крају дефтера се налазе потписи вероватно скупљача дажбина. Тамо стоји: 1) العفیر المقيم (el-fakir Mehmed), 2) المقيم تاسم (el-hakir Kasim) и 3) نيسام سигوران у читање, али као да стоји العفیر اسکندر (el-hakir Iskender).

*) باشته معمول не значи буквално пуна баштина него обрађена баштина, па овда права баштина. Али је овдје супротност од »празних баштина«, које су трећина или четвртина праве баштине.

چاپر دريد اسکندر بک — مقطوع فی سنه ۱۰

Ливада у поседу Искендер-бега — Отсеком годишње 10.

رياق قلعه سی مقابلہ سندہ بوزہ دیکلہ معروف دیہ دريد عالی و جعفر بر وجہ مقطوع فی سنه ۱۰
 Према тврђави Жабљаку брежуљак звани Буза — у поседу Алије и Џа-
 фера отсеком годишње 10 (акчи).

مزرعه نارت حاصل فی سنه سکه حسنه ۴

»Њива« (поље) Нарат — приход годишње дуката 4.

ماھالا فيلاپوويھي (? — كالاپوويھي،
 ھالاپوويھي?)
 кућа 15, пуне баштине 3 (једна баштина уведена: باشتنه تيج دريد محمد. Баштина Никац у
 поседу Мехмеда).

ماھالا ھرباويھي

кућа 9, пуних баштина 4, празних баштина 9.

ماھالا ڇرنوپتريھي

кућа 19, пуних баштина 3, празних баштина 6.

مزرعه خاصه عن مزارع کريخته کان با ولد چرنه قطعہ ۱ حاصل ۵۰

»Њива« хаса. Од њива бегунаца са Црнојевићем — парцела 1 — приход
 50 (акчи).

قریہ پیرانیك

кућа 21, пуних баштина 4.

مزرعه خاصه ولد چرنه حاصل فی سنه ۲۵۰

Хаса »њива« Црнојевића — приход годишње 250 (акчи).

خاصه کچيد ولد چرنه بمقابلہ ۰ قریہ ۰ مزروره در اب مورده جه — حاصل فی سنه ۲۰۰ — ریايق قلعه سيله قریہ ۰ مزروره

مايننده اولان قوا خلقتندن کندو مصططارينه کچمکچون (کچمک ايچون) مقطوع و پروردلر

Хаса превоз (брод) Црнојевића према споменутом селу на реци Морачи.
 Приход годишње 200 (акчи). — Становници села која су између тврђаве Жабља-
 ка и споменутог села дају отсеком за прелаз ради својих послова.

قریہ ھوريھани

кућа 23 (међу њима калуђер Сава и попови Никола, Радосав и Ђуро), пуне баштине 3
 [نصف باشتنه],
 једна у поседу Николе Ђурице, а друга у поседу Ђурице Андрије [свакако син и отац].

خاصه باغ کريخته کان با ولد چرنه بر وجہ نصف — حاصل فی سنه ۱۲۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем. Наполицом — приход годишње
 120 (акчи).

مزرعه خاصه عن مزارع كزيمته كان با ولد چر نه — قطعه ۱ حاصل في سنه ۸۰
 Хаса »њива« Од њива бегунаца са Црнојевићем — приход годишње 80.

زمین باغ خراب در قرب باغ پروغولويك دريد نيقولا پوپ بر وجه مقطوع في سنه ۲۰
 Земљиште запарложени виноград у близини винограда Прогуловића у по-
 седу Николе попова сина. Отсеком годишње 20 (акчи).

قریه لثني دسيك село Љешњи и Десићи¹⁾
 муселем 1 (Радич Вукман,²⁾ кућа 39, пуних баштина 14, празних баштина 3.

خاصه مزرعه ولد چر نه حاصل في سنه ۸۰
 Хаса »њива« Црнојевића — приход годишње 80 (акчи).

بایلاق . . . . .³⁾ دريد اهالیء قریه استانويك و دسيك و قورنت خارج از دفتر مقطوع في سنه ۳۰
 Летња паша. . . . .⁴⁾ у поседу становника села Стањевића, Десића и Корнета.
 Изван дефтера. Отсеком годишње 30 (акчи).

قریه لشان استانويك село Љешњани Стањевићи
 муселема 6
 (Вукман Ђурђе, Радослав Богдан, Ђуро Богдан, Влатко Богдан, Радоња Богдан, Вук
 Вукман), кућа 40, пуних баштина 11 (од тога две полубаштине), празна баштина 1.

خاصه چاپرلر ذكر اولان قریه ايله قریه لشان دسيك و قریه لشان قورنت اراننده لوشقو پولو نام طوار اوتاریلور
 قوریدر بعضی میچیلور — حاصل ۱۱۰

Хаса ливада. Између споменутог села и села Љешњани Десићи и Љешњани
 Корнет луг је по имену Лушко Поље у коме се напаса стока. Нешто од тога
 се коси. — Приход 110.

خاصه مزرعه ولد چر نه — حاصل ۱۸۰
 Хаса »њива« Црнојевића — приход 180.

خاصه چاپر ولد چر نه فونل طاس⁴⁾ ديمكله معروف اولان یرده شرقه راد⁵⁾ و بلائشته ديرلر — حاصل ۱۶۰
 Хаса ливада Црнојевића на месту по имену. . . . .⁶⁾ а зове се Широ-
 ка. . . . .⁷⁾ и Блатишта. — Приход 160.

»њива«. . . . . (Субила?) Горња⁸⁾
 баштина 3.

¹⁾ У прошлом дефтеру пише само Десићи. Друга села која следе имају напред име Љешњани (الشان)

²⁾ Уписан је још један муселем по имену Вукман Лука, очигледно отац горе наведеног муселема. У збиру овај муселем није урачунат. Уз његово име са стране пише да је врло стар. У дефтеру из 1521 године овај Вукман Лука је уведен као муселем.

³⁾ Као да је написано فوسه, а са нешто фантазије може се и друго прочитати.

⁴⁾ Види прим. 14. код пређашњег дефтера.

⁵⁾ Могло бити: Брад(а). Широки Брод немогуће је прочитати, а могло би се прочитати са разним комбинацијама.

⁶⁾ У дефтеру из 1570 године شوبله غوريه Шубила Горје (?).

قریه لشان استانسالیکی село Љешњани Станисалићи
 муселем I (Божидар Богдан), кућа 43, пуних баштина 4, празних баштина 4.

قریه غولمات село Гољемади (писано Големат)
 кућа 21,⁷⁾ пуних баштина 19, (од тога две полубаштине), празних баштина 15.

خاصه باغ ولد چرته بر وجه نصف في سنه مداره⁸⁾ ٦٠٠ - حاصل في سنه ١٥٠
 Хаса виноград Црнојевића. Наполицом годишње медри(?) 60(?) — приход
 150 (акчи).

قریه سنيچ село Сињац
 кућа 10, пуних баштина 2, празне баштине 1.

خاصه باغ ولد چرته - حاصل في سنه ١٥٠
 Хаса виноград Црнојевића — приход годишње 150 (акчи).

خاصه چاير ولد چرته - حاصل في سنه ٨٠
 Хаса ливада Црнојевића — приход годишње 80 (акчи).

خاصه طليان ولد چرته در اب شويجه - حاصل في سنه ٣٠٠
 Хаса риболов Црнојевића на води Шујици — приход 300.

خاصه طليان ولد چرته در اسمو (اسقپو?) - حاصل في سنه ٣٥٠
 Хаса риболов Црнојевића у Скупо(?) — приход годишње 350 (акчи).

قریه قومان سلان село Комани Сељани

ماخاله محله ملات
 кућа 11, пуних баштина 3.

ماخاله محله لازار
 кућа 8, пуних баштина 5, празних баштина 1.

قریه (Оченићи?)⁹⁾ محله اوحدك (?)⁹⁾
 кућа 11, пуних баштина 5.¹⁰⁾

قریه (Бурине?)¹¹⁾ محله بورين (?)¹¹⁾
 кућа 10, пуних баштина 6.

⁷⁾ Уписан је код кућа један муселем (Илија Радич), али при срачунавању није узет у обзир. У збиру не само да није уведено да постоји муселем него је убележено да има 21 кућа које плаћају дажбину, а толико је кућа са именима наведено.

⁸⁾ написано mud. Међутим, неће бити да се вино мерило mudd-om, пре ће бити оно што сам ставио горе, односно да је то медра.

⁹⁾ Могло би се прочитати и Овченићи. У дефтеру из 1529—36 اوچنيک (Оче(и)нићи (Овченићи?).

¹⁰⁾ Ово је према збиру. Писари су једну баштину погрешно увели, па су брисали, а за једну баштину стоји ознака خالي (празне баштине нема).

¹¹⁾ Види прим. 20 у ранијем дефтеру.

.....¹²⁾ محله لومغار

кућа 6, пуних баштина 2.

.....¹³⁾ محله راد (راد?)

кућа 9, пуних баштина 3, празних баштина 1.

محله قوچ махала Ковачи

кућа 6, пуних баштина 5.

махала Бурђевићи припада Команима Сељанима
кућа 9, пуних баштина 2.

محله وچويك махала Вучевићи

кућа 11, пуних баштина 3, празних баштина 1.

село Комане Горње قرية قومان تورنه

кућа 66, пуних баштина 15 (од тога једна полубаштина), празних баштина 3.

خاصه مزرعه كويخته كان با ولد چرنه — حاصل ۳۰۰

Хаса »жива« бегунаца са Црнојевићем — приход 300 (акчи).

خاصه باغ كويخته كان با ولد چرنه — بر وجه نصف — حاصل ۳۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем — наполицом — приход 30 (акчи).

خاصه چاير كويخته كان با ولد چرنه — حاصل ۹۰

Хаса ливада бегунаца са Црнојевићем — приход 90 (акчи).

село Круса قرية قوسا

кућа 25¹⁴⁾ пуних баштина 7 (од тога две полубаштине)¹⁵⁾ празних баштина 1.

село Градац قرية قرادج

кућа 16, пуних баштина 5, празних баштина 1.

село Корнет قرية قورنت

¹²⁾ L-o-(u)-m-g-a-i-g. Види прим. 196 у ранијем дефтеру.

¹³⁾ У дефтеру из 1529—36 راد B-r-a-d.

¹⁴⁾ Први код кућа је уписан Радосав Гордеша који је у дефтеру из 1521 године уписан као муселем. Овде није уписан као муселем.

¹⁵⁾ Те полубаштине су уписане овако:

نصف باشتنه ويغو دريد رادوسا وولد اندريه

Пола баштине Војко у поседу Радосава сина Андријана.

نصف باشتنه ويغو دريد رادوان وولد اندريه

Пола баштине Војко у поседу Радована сина Андријана.

Мислим да то показује да су се баштине наследством делиле. Име баштине Војко ништа не противуречи, јер је то назив баштине из првог дефтера (defteri atik).

ماخالا Илићи¹⁶⁾

кућа 20, пуних баштина 4.

ماخالا Вишосалићи¹⁷⁾

кућа 10, пуних баштина 2.

ماخالا Радосалићи

кућа 12, пуних баштина 3, празних баштина 3.

ماخالا Његосалићи (?) (نفساليك ?)

кућа 16, пуних баштина 4, празних баштина 1.

خاصه باغ ولد چرته بر وجه نصف - حاصل ۱۴۰

Хаса виноград Црнојевића — наполицом — приход 140 (акчи).

سело Ђеђеза قريه ككزه

кућа 9.¹⁸⁾

ماخالا Гуричићи¹⁹⁾

кућа 9, пуних баштина 1, празних баштина 1.

ماخالا Николићи

кућа 9, пуних баштина 2, празних баштина 1.

ماخالا Мокања

кућа 13, пуних баштина 1, празна баштина 1.

خاصه باغ ولد چرته بر وجه نصف - حاصل ۳۰۰

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом — приход 350.

خاصه كجد ولد چرته در مقابله قريه پيرانيك (?)²⁰⁾ - حاصل في سنة ۰۰۰ - مذکور كچیدن كچن خلتندن قدیم الا يامدن پياده دن بر صورتی²¹⁾ و آتدن بر آنچه النور اما اناروك ديكار نندن و بن كسنارندن نسته التز ايش ديو دفتر عتيقه بو وجهه مفيد بولنوب حاليا كيرو كما كان مقرر قلوب دفتر جديده قيد اولندي

Хаса прелаз Црнојевића према селу Пирињићи (?) — приход годишње 500 (акчи). — У старом дефтеру је овако записано: »Од народа који прелази преко споменутог прелаза од старих времена се узимала од пешака једна суретија (?)²¹⁾ и од коња једна акча, али од њихових товара и од јахача²²⁾ није се ништа узимало«, па је сада опет записано у нови царски дефтер као што је било заведено.

¹⁶⁾ У дефтеру из 1570 године ايلك.

¹⁷⁾ Овде без дијакритичких тачака (могло би се читати Весосалићи). У дефтеру из 1521 Вишсалићи. У дефтеру из 1570 ويشسالك Вишсалићи.

¹⁸⁾ У дефтеру из 1521 године уписани муселем Иван Радосав овде је уписан први код кућа али није уведен као муселем.

¹⁹⁾ Види прим. 22 код првог дефтера.

²⁰⁾ Нисам сигуран у читање, јер нема дијакритичких тачака.

²¹⁾ صورتی sureti је очигледно ситнији новац од акче.

Указујем да у Сулејмановој канун-нами постоји оваква реченица:

و چره يوكن دن بر صورتی و ياخود بر پاره چره الله

То такође указује да sureti значи новац.

²²⁾ Буквално: од оних који јашу.

ناحيه ژوبا   НАХИЈА ЖУПА

قریه اشتك   село Штеке²³⁾

муселем 1 (Петар Ђуро)²⁴⁾ кућа 10, баштина пуних 12²⁵⁾

(од тога две полубаштине. За једну баштину стоји:

باشتنه . . . . راديشامع حصه طليان دريد رادويه ولد يقولا

Баштина . . . . Радиша са делом риболова у поседу Радоње сина Николина)

اسياب باب ۸ في سنه . . . . (26) في ۱۵ — رسم ۱۲۰

Млин. Стаја 8 годишње. . . . по 15. — Порез 120 (акчи).

قریه بر   село Бери

кућа 33, пуних баштина 13 (За једну баштину стоји записано:

باشتنه كوركه فالك (?) دريد و قساو كوركه و كوره غروبان — رسم ۳

Баштина Ђурђе. . . . , у поседу Вукосава Ђурђа и Ђура Грубана — порез 3).²⁷⁾

خاصه باغ ولد چرنه بر وجه نصف — حاصل ۷۰

Хаса виноград Црнојевића — наполицом — приход 70 (акчи).

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل ۳۰

Хаса »њива« Црнојевића — приход 35 (акчи).

خاصه چاير ولد چرنه — حاصل ۳۰

Хаса ливада Црнојевића — приход 30 (акчи).

خاصه باغ كينجه كان با ولد چرنه بر وجه نصف — حاصل ۸۰

Хаса виноград бегунаца са Црнојевићем — наполицом — приход 80.

خاصه چاير ديكر . . . . نام موضعه خارج از دفتر — حاصل ارزن — قارته ۲ في ۱۰ حاصل ۲۰

Хаса ливада друга на месту по имену . . . . Изван дефтера — Принос просо — карата 2 по 10 — приход 20 (акчи).

قریه روسه (برونه)²⁸⁾   село Буроње²⁹⁾

кућа 10, пуних баштина 1.

²³⁾ Овде случајно има дијакритичких тачака. Пошто је | везан са ش, а две тачке изнад т писане као једна, прво сам читао لشتك Лешнић. Тако сам прочитао у прошлом саопштењу код имања вакуфа (Прилози II, 50, 53). Кад се прочита Штеке, топографски подаци се слажу (река Ситница и други). У дефтеру из 1570 године стоји јасно اشتنه (اشتنه) Штеке. У дефтеру из 1521 године

²⁴⁾ У дефтеру из 1521 године није уведен.

²⁵⁾ У дефтеру из 1521 године само једна баштина. Овде у збиру није уведена ни једна баштина али су уведене у попису.

²⁶⁾ Једну реч нисам у стању да прочитам.

²⁷⁾ Вероватно дуката.

²⁸⁾ Нечитљиво.

²⁹⁾ Види прим. 28 код првог дефтера.

село Брежине

кућа 17, пуних баштина 3.

село Парци

кућа 11, пуних баштина 5, празних баштина 2.

село Сађавица³⁹⁾

кућа 9, пуних баштина 5,

(од тога 2 баштине уписане у мزرعه دو برو — »њива« Добро [или Дубрава] где стоји: ذکر اولیان مزرعه^{39a)} صکاو پیچه نام خلقی تصرف ایدب رسن ویرر

Споменуто »њиву« [поље] становништво села по имену Сађавица поседује и даје дажбину), празних баштина 4.

خاصه باغ و لد چرنه بر وجه نصف — حاصل ۹۰

Хаса виноград Црнојевића — наполицом — приход 95.

село Момишићи

кућа 32, пуних баштина 14 (2 полубаштине), празних баштина 2.

خاصه مزرعه و لد چرنه — حاصل ۵۰

Хаса »њива« Црнојевића — приход 50 (акчи).

1۰ خاصه کچید و لد چرنه — اهالی. قریه کچرل — بر وجه مقطوع — کندو کیار یله کچمک ایچون ویردرل فی سنه

Хаса превоз Црнојевића. Прелази стеновиштво села.

Отсеком дају за прелаз сопственим бродовима годишње 150 (акчи).

خاصه طالبان و لد چرنه در اب زته — حاصل ۱۰۰

Хаса риболов Црнојевића на реци Зети — приход 150 (акчи).

خاصه طالبان دیگر و لد چرنه در اب موره چه — حاصل ۱۰

Други хаса риболов Црнојевића на реци Морачи — приход 150 (акчи).

حاصل کشتی در اب موراجه در مقابله قریه مزبوره خارج از دفتر ۵۰۰

Приход од брода на реци Морачи према споменутом селу.

Изван дефтера. 500 (акчи).

село Толоши

кућа 9, пуна баштина 1, празна баштина 1, (у збиру су уведене 2 пуне баштине).

چاپر تورنا پولانه³¹⁾ خارج از دفتر در تصرف پیر عالی مرد قلعه بودغور پیچه و درید درویش ولی شیخ زاویه

چاوش اسکندر در نفس بودغور پیچه — بر وجه مقطوع فی سنه ۱۰

Ливада Горња Пољана. Изван дефтера. У уживању Пир Алије човека из тврђаве Подгорице и у поседу дервиша Велије шејха текије Чауша Скендера у Подгорици. Отсеком годишње 10 (акчи).

³⁹⁾ Види прим. 29. — У дефтеру из 1570 године Чкавице Чађавица.

^{39a)} Место مزرعه فی

³¹⁾ Овде није баш сасвим јасно написано. У дефтеру из 1570 полане, تورنا پولانه.

32) قريه وسنك (وشنيك?)

кућа 6, пуних баштина 4 (за једну баштину записано:

باشتنه رادونه دريد رادان ملويچ عن قريه پرائك

Баштина Радоња у поседу Радана Миловића од села Пиранићи).

قريه اوليورايك село Оливеревихи

кућа 4, пуних баштина 5.

33) قريه دولجه (دولجيه)

кућа 6.

ناحيه مالونشيك НАХИЈА МАЛОНШИЋИ

34) قريه حرمان (چرمان)

кућа 21.

قريه مالونشيك село Малоншићи

محلہ اورائيك махала Вранићи

кућа 13, пуних баштина 5, празних баштина 10.

قريه قوسيك عن محلات مالونشيك село Косићи од махала Малоншића

кућа 14, пуних баштина 1.

35) محلہ لوجان (لوجان)

куће 3, пуних баштина 2, празне баштине 2.

36) محلہ اسپوش (Спуж? — писано Испуш)

кућа 6, пуних баштина 1.

محلہ بونشيك махала Богишићи

кућа 13, пуних баштина 3, празних баштина 6.

محلہ رادونك махала Радоњићи

кућа 5, пуних баштина 1.

محلہ غرلو قوق махала Грлов Кук

кућа 7, пуних баштина 2.

³²⁾ Види исто код првог дефтера.

³³⁾ Види прим. 27 код првог дефтера.

³⁴⁾ У дефтеру из 1570 године چرمان Црмљани. — Ово село и Вранићи спадају у првом дефтеру у нахију Жупа.

³⁵⁾ Види прим. 31 код првог дефтера.

³⁶⁾ У првом дефтеру اسپوش (И)спуж.

محله پاولويك махала Павловићи

кућа 9, пуних баштина 2.

محله اولادويك махала Владовићи

кућа 7, пуних баштина 3 (у збиру означава само две).

محله لشويك махала Љешевићи

кућа 10, пуних баштина 2.

محله يدنوش махала Једноши

кућа 6, пуних баштина 3 (једна баштина овако заведена:

باشتنه پوپ وقساو دريد راهب مناستر سياون

Баштина поп Вукосав у поседу манастирског калуђера Симеона).

محله لوزنيچ махала Лужница

кућа 6, пуних баштина 1, празних баштина 2

(то је према збиру, а у попису су све баштине означене као пуне).

مزرعه مورانيه ذکر اولان مزرعه³⁷⁾ قويه مالونشيك رعایای بر وجه مقطوع اون اکی فلوريه تصرف ايدرلر —

رسم سکهء حسنه ۱۲

»Њива« (поље) Морања. Споменуто њиву раја села Малоншићи ужива отсеком за 12 филурија (дуката). — Дажбина 12 дуката.

خاصه چايرکه سنوغوش دیکله و دیکر چايرکه دولاق و دیکر چاير بريراد دیکله و دیکر چاير حلاونه (چلانوه؟)

دیکله معروفاردر — حاصل فی سنه ۱۵۰

Хаса ливада која се назива Сеногуш (?) и друге ливаде које су познате под називом Долак (?), Берирад (?) и Чланова (?).³⁸⁾ — Приход годишње 450 (акчи).

39) قويه село. .... زور

кућа 9, пуних баштина 5, празних баштина 2.

قويه قالو کورکيو село Калођурђевићи

муселем 1 (он је уведен код баштине где стоји:

مسلم — باشتنه کورکيو (?) دريد اووان ولد استانشا خارج از دفتر

Муселем — Баштина Ђурић (?) у поседу Ивана сина Станишина. Изван дефтера), кућа 6, пуних баштина 3, празних баштина 25.

قويه زاغرده село Загрета

кућа 6, пуних баштина 5, празних баштина 5.

³⁷⁾ مزرعه بی.

³⁸⁾ Види прим. 32а, 33, 34 и 35, и одговарајућа места у првом дефтеру.

³⁹⁾ Види прим. 36 у првом дефтеру.

ناحيه پلشويچہ НАХИЈА ПЛЕШИВЦИ

قریه پوریہ село Повије

кућа 15, пуних баштина 1.

قریه قوستوبوك село Гостојевићи

кућа 6.

قریه چروفه село Церова

муселем 1 (Гојашин Гојашин?),

кућа 24, пуних баштина 6, празних баштина 1.

قریه اوسرويك (اوسرويك?) село Островићи (Устровићи?)⁴⁰⁾

кућа 6, пуних баштина 1.

قریه زاغورق село Загорак

муселема 4 (Радич Раско, Вулета Иваниш, Стјепан Радун, Павле Раско),

кућа 15, пуних баштина 3, празних баштина 4.

قریه درنوشتجه село Дреновштица

кућа 7, пуних баштина 1, празних баштина 1.

قریه ارت село Рт

кућа 3.

قریه واتسوبوك село Витасовићи

кућа 6, празних баштина 1.

قریه ماويك село Миловићи⁴¹⁾

кућа 8, пуних баштина 4.

قریه حرصوبوك (?) село.....⁴²⁾

кућа 6, пуних баштина 4, празних баштина 4.

قریه وتقومك село Витковићи

кућа 23, пуних баштина 1, празних баштина 6.

طاليان اصلاپ (?) درآب زته — خارج از دفتر دريد نيقولا بلاق (?) بر وجه مقطوع في سنه — حاصل في سنه ۳۰

Риболов Слап на реци Зети. Изван дефтера. У поседу Николе Бељака (?)
— Отсеком годишње. — Приход годишње 30 (акчи).

⁴⁰⁾ Види прим. 38 код првог дефтера.

⁴¹⁾ Види прим. 40 код првог дефтера.

⁴²⁾ Види прим. 44.

село... (Долња Црква)⁴³⁾ قرية حوردر (چرقوزير)⁴³⁾
 кућа 4, празна баштина 1.

село Богмиловићи قرية بوغملويك
 кућа 15, пуних баштина 1.

село Дол قرية دول
 кућа 11, пуних баштина 4, празних баштина 1.

مزرعه ريبياق دريد بعض اهالى پلشويجه - بر وجه مقطوع في سنه ١٥
 »Њива« Рибјак у поседу неких становника Плешиваца — Отсеком
 годишње 15 (акчи).

بايلاق لاستوه در تصرف اهالى ناحيه پلشويجه
 Летња паша Ластва⁴⁴⁾ у поседу становништва нахије Плешивци.

НАХИЈА ЦЕТИЊЕ*) ناحيه چتته

село Маине (писао Махине) قرية ماينه

махала Стреновићи (? — Стреловићи)⁴⁵⁾ محله استرنويك (? استرنويك)⁴⁵⁾
 кућа 9, пуних баштина 1, празних баштина 4
 (у збиру заведено 5 празних баштина).

махала Уцевићи (?)⁴⁶⁾ محله اوچويك (?)
 кућа 6, празних баштина 3.

махала Перичевићи⁴⁷⁾ محله پريچويك
 кућа 3.

махала Медовићи محله مدويك
 кућа 6, празних баштина 5.

махала Милатовићи (или Милановићи)⁴⁸⁾ محله ملاتويك (? ملاتويك)
 кућа 12, празних баштина 1.

махала Вукшићи محله وڪشيك
 кућа 3, пуна баштина 1, празна баштина 1.
 (у збиру наведене 2 празне баштине).

⁴³⁾ Види прим. 43 код првог дефтера.

⁴⁴⁾ Сада у Кчеву.

⁴⁵⁾ У првом дефтеру није заведена нахија Цетиње него су насеља која следе уписана у нахију Плешивци.

⁴⁶⁾ Види прим. 72 код првог дефтера.

⁴⁷⁾ Види прим. 73 код првог дефтера.

⁴⁸⁾ Види прим. 74 код првог дефтера.

⁴⁹⁾ Види прим. 76 код првог дефтера.

محله دراغوشتك махала Драгошићи

кућа 9, празне баштине 4.

محله ملاچيچيک (تلاچيچيک)⁴⁹⁾ махала Калапчићи (?)⁴⁹⁾

кућа 6.

محله بورت махала Борете

кућа 4.

محله وقوته махала Вукоте

кућа 9.

محله ويتومير махала Витомир

кућа 5.

محله دوله برايک махала Долњи Брајићи

муселем 1 (Радосав Грубач), кућа 6, пуних баштина 2, празних баштина 1.

محله ماژيک махала Мажићи

кућа 8, празних баштина 3.

محله تشاون махала Кошљун

кућа 6, пуних баштина 2, празних баштина 5.

محله ديسه (ديسنه?)⁵⁰⁾ махала... (Дисне?)⁵⁰⁾

куће 2.

خالی مزرعه باهاج دريد اهالیء قريهء ماهنه بر وجه مقطع سکه حسنه افنجيه ۰

Празна »њива« (поље) Бахач у поседу становништва села Маине. Отсеком млетачких дуката 5.

خاصه باغ ولد چرته بر وجه نصف — قطعه ۲ — حاصل ۱۰۰ — نوشانسته و دو بريچه نام پرده در

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом. — Парцеле 2 — Приход 156. -- Налази се на месту које се зове Лушаништа и Дубовица.

اسياب ولد چرته در اب بلاسيحه باب ۱ رسم ۱۰ — دريد اسکندربگ ولد چرته رسمارين و پرور

Млин Црнојевића на реци... (Бјеласница?). Стаја 1 — порез 15 (акчи). У поседу Скендер-бега Црнојевића. Даје свој порез.

اسياب ولد چرته در اب بهچيک — رسم ۱۰ — دريد مذکور

Млин Црнојевића на води Бечић — порез 15 — У поседу споменутог.

سело ۱۱ قريه اوغنه

кућа 11, пуних баштина 1, празних баштина 3.

⁴⁹⁾ Види прим. 79 код првог дефтера.

⁵⁰⁾ Види прим. 81 код првог дефтера.

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل ٥٠

Хаса »њива« Црнојевића — Приход 50.

اسياب ولد چرنه — باب ١ نيم ساله — رسم ١٥

Млин Црнојевића. Стаја 1. Пола године — порез 15 (акчи).

خاصه مزرعه خالي محله ورله⁶¹⁾

خاصه مزرعه ولد چرنه

Хаса »њива« Црнојевића.

اسياب ولد چرنه — باب ١ — رسم ١٥ — دريد اسکندر بک ولد چرنه رسمن ويرد

Млин Црнојевића. Стаја 1 — порез 15. — У поседу Скендер-бега Црнојевића. Даје порез.

اسياب ديگر دريد .....⁶²⁾ باب ١ — رسم ١٥

Други млин у поседу.... Стаја 1 — порез 15 (акчи).

قریه اوچنيک село Очинићи

кућа 9, пуна баштина 1.

قریه برايک село Брајићи

مخاله کوان⁶³⁾ .....⁶³⁾

муселем 1 (Ђуро Данко?), кућа 23, пуних баштина 3.

مخاله اوغليشیک махала Угљешићи

кућа 5.

مخاله کوياتيک (کوياتيک?)⁶⁴⁾ .....⁶⁴⁾

кућа 6.

باغ دريد دائيرو — رسم ٥٣

Виноград у поседу Дабижива — порез 53.

خاصه باغ ولد چرنه بروجه نصف قطعه ١ حاصل ١٥٠

Хаса виноград Црнојевића. Наполицом. Парцела 1 — Приход 150 (акчи).

⁶¹⁾ Са стране стоји خالي пусто, празно. — У дефтеру из 1521 године махала Врела је насељена (7 кућа и 9 баштина). Овде је постала мезра Скендер-бега Црнојевића. У дефтеру из 1529—36 су још Врела уведена али само са млином и мезром, а у дефтеру из 1570 године Врела нису уопште уведена. Али није само махала Врела опустела него се види да су у Угнима баштине постале мезра, јер је у дефтеру из 1521 било 14 кућа и 14 баштина. Такође су Очинићи опали (било је 35 кућа и 20 баштина).

⁶²⁾ Нечитљиво.

⁶³⁾ Могло би се различито прочитати: Кован, Ђован, Гуван итд.

⁶⁴⁾ Гојатовићи, Којатовићи, Гујатовићи, Гојановићи, Ђујатовићи, Ђујановићи и слично. Види прим. 85 код првог дефтера.

اسیاب ولد چرنه باب ۱ رسم ۱۰

Млин Црнојевића. Стаја 1 — порез 15 (акчи).

قریه لوپات⁶⁶⁾ село Лопате⁶⁶⁾

кућа 15, пуних баштина 6, празних баштина 9.

قریه پوور село Побори

محلہ پتروویک махала Петровићи

кућа 7, празних баштина 1.

محلہ استویک махала Остојићи (можда Остовићи)⁶⁶⁾

кућа 5, празна баштина 1.

محلہ بوزیکویک махала Божићевићи

кућа 5, пуних баштина 2, празних баштина 3.

محلہ استانویк махала Стањевићи

кућа 2, пуна баштина 1, (та је баштина заведена:

باشتنه دانچول و ویشه صاو درید کورو قالوکر

Баштина Данчул и Вишесав у поседу калуђера Ђура).

محلہ مراحوک (میراچیویک?)⁶⁷⁾ махала..... (Мирачевићи?)⁶⁷⁾

кућа 10, празних баштина 1.

محلہ بویسلویک⁶⁸⁾ махала.....⁶⁸⁾

кућа 5,^{68a)} пуних баштина 1, празних баштина 2.

محلہ وشقویк махала Вишковићи

кућа 14, пуних баштина 1, празних баштина 1.

محلہ استانقویк махала Станковићи

кућа 8, пуних баштина 1, празних баштина 4

(у збиру је наведено 5 празних баштина).

قریه چته село Цетиње

محلہ بروونه махала Боровине

кућа 13, пуних баштина 1, празних баштина 3.

⁶⁶⁾ Види прим. 90 код првог дефтера.

⁶⁷⁾ Види прим. 66 код првог дефтера.

⁶⁸⁾ Види прим. 68 код првог дефтера.

^{68a)} Вобисљевићи, Попислевићи и слично (можда Попишљевићи). — Види прим. 69 код првог дефтера.

^{68a)} У збиру је заведено 6 кућа.

محله استويشك махала Стојшићи

кућа 6, празних баштина 2.

محله ايوان اويك махала Иваневићи

муселем 1 (Влатко Стјепан), кућа 22, пуних баштина 7, празних баштина 9.

محله هوريجي махала Хумци

кућа 3.

خاصه مزرعه ولد چرنه — حاصل 60

Хаса »њива« Црнојевића. — Приход 60 (акчи).

خاصه چاير ولد چرنه — حاصل 225

Хаса ливада Црнојевића. — Приход 225 (акчи).

قرية بلوش село Бјелоши

муселема 2 (Буро Вучко, Радич Бјелош), кућа 32, празних баштина 5.

قرية نغوش село Његуши

محله راديكاويك махала Радићевићи

кућа 39, пуних баштина 1, празних баштина 1.

زمين الكسى بوژدار دريد وقاس رادوساو بر وجه مقطوع في سنة 25

Земљиште Алекса Божидар⁶⁰⁾ у поседу Вукосава Радосава. Отсеком годишње 25 (акчи).

(или مارچنيك) محله ميوجنيك махала Миочинићи (или Милочинићи)

кућа 17, пуних баштина 1.

(или ليجومليك) محله ليجومليك махала Лицомилићи (или Лихомилићи)

кућа 26, пуних баштина 1, празних баштина 1.

محله پوله махала Поље

кућа 24, пуних баштина 1, празних баштина 3.

محله زالاز махала Залаз

кућа 24 (у збиру 25), пуних баштина 6, празних баштина 2.

محله مالي زالاز махала Мали Залаз

кућа 10, пуних баштина 4.

محله وربا махала Врба

кућа 19, празних баштина 3.

⁶⁰⁾ Земљиште које је раније држао кнез Алекса Божидаревић који је записан у дефтеру из 1521 као муселем, а који се спомиње у повељи из 1489 и код М. Сануда.

محله زانو دول махала Жањев Дол
кућа 20, пуних баштина 1.

خاصه پلڊنشته تام چاير بجای يايلاق لوفتن — حاصل ۱۰۰

Хаса ливада именов Пладниште на месту летња паша⁹⁰⁾ Ловћен⁹¹⁾ — Приход 100 (акчи).

قریه قوسير село Косијери

محله راديلويك махала Радилевићи
кућа 26, пуних баштина 11, празних баштина 6.

مزرعه زالنش دريد اهالی قريه اوليك و قريه قوسير و قريه ارباناس بر وجه مقطوع — سکه حسنه ۴

»Њива« (поље) Залиш у поседу становника села Улићи, села Косијери и села Арбанаси. Отсеком — дуката 4.

محله ميقوليك махала Микулићи

кућа 22, пуних баштина 5, празних баштина 6.

قریه توهيك село Томићи

кућа 12, пуних баштина 8, празних баштина 9.

قریه تكليك село Теклићи (Ћеклићи)

محله يزر махала Језер

кућа 8, пуних баштина 1, празних баштина 3.

محله درغميل махала Драгомил

куће 2, пуних баштина 1, празних баштина 2.

محله اوبو махала Убо⁹²⁾

кућа 4, пуних баштина 3, празних баштина 1.

محله وچه دول махала Вуче Дол⁹²⁾

куће 3, пуних баштина 2, празних баштина 2.

محله چرني درخ махала Црни Врх

кућа 1, пуних баштина 3 (у збиру су све баштине заведене као празне).

محله قوگشته махала Кућишта

кућа 8, пуних баштина 2, празних баштина 7.

محله وقويك махала Војковићи

кућа 3, пуних баштина 1, празних баштина 3.

⁹⁰⁾ Не преводим يايلاق са катун, јер мислим да би могло збунити читаоца. Иначе се реч може превести и планина.

⁹¹⁾ Писано Loften. Упореди: Лов'тењ у повељама Црнојевића.

⁹²⁾ Тако је писано.

محلہ یابوقہ دول махала Јабука Дол
кућа 2, пуних баштина 2, празних баштина 1.

محلہ قراین دول махала Крајњи Дол
кућа 2.

محلہ اوڤوڤك махала Ивковићи
кућа 4, пуних баштина 1, празних баштина 3.

محلہ ملوڤك махала Миловићи
кућа 4, пуних баштина 2, празних баштина 4.

محلہ پترو دول махала Петров Дол
кућа 2, празних баштина 3 (у збиру само 2 празне баштине).

محلہ کوروڤك махала Ђуровићи
кућа 2, празних баштина 2.

مزرعه محلا (?) دريد اهالی. قويه تکلیک بروجه مقطوع فی سنه سکه. حسنه ۳
»Њива«. . . . (Куча?)⁶³) у поседу становника села Теклићи. Отсеком годишње дуката 3.

قويه انچه نام ديكر اوزرپهنيك село Кчева или⁶⁴) Озрихнићи
кућа 18, пуних баштина 2 (једна баштина заведена:

باشتنه فواح [فواج] دريد فوه کور [فوه کوزا]

Баштина Ковач у поседу Кага Göz-a), празних баштина 14.

قويه بلج село Бјелице

محلہ استوب махала Ступ
кућа 5, пуних баштина 3, празних баштина 13.

محلہ پتروڤديش⁶⁵) махала Петро(в)диш⁶⁶)
муселем (Вратић Обрад),⁶⁶) кућа 7, пуних баштина 5, празних баштина 20.

محلہ رسته⁶⁷) махала Реснова⁶⁷)
кућа 9, пуних баштина 3, празних баштина 22.

محلہ اسلاتوڤك⁶⁸) خالیا махала Слатковићи⁶⁸) пусто

⁶³) У првом дефтеру нисам име могао никако прочитати.

⁶⁴) Буквално: друго име.

⁶⁵) У дефтеру из 1529—36 исто написано. У дефтеру из 1521 и у дефтеру из 1570 (پرهديش و پراديش) Предиш.

⁶⁶) У збиру није наведено да има један муселем, али у попису има 8 имена код кућа а у збиру је само седам кућа заведено, па је јасно да писари нису у збиру погрешком увели муселема кога су увели у попис.

⁶⁷) Сада Ресна. У првом дефтеру رسته.

⁶⁸) Види прим. 53 код првог дефтера. У познијим дефтерима није записана.

قریه چوچا село Цуца

محله قالو کورکویک махала Калођурђевићи
кућа 16, пуних баштина 7, празних баштина 37.

محله ونبویک⁶⁹⁾ махала Војновићи⁶⁹⁾
муселема 2 (Раско Радоња, Мијан Ђурица), кућа 6, пуних баштина 4.

محله علا دین اویک⁷⁰⁾ و میلوویک و میامنویک⁷¹⁾
махала Аладиневићи (?)⁷⁰⁾ и Миловићи и Мијаминовићи (?)⁷¹⁾ кућа
21, пуних баштина 6, празних баштина 23.

محله بوکویک⁷²⁾ خالی пуста махала Буковић⁷²⁾

قریه زفرج село Загарач

кућа 4.

ناحيه رقه تابع قره طاع НАХИЈА РИЈЕКА⁷⁴⁾ ПРИПАДА ЦРНОЈ ГОРИ

قریه زاجر село Зачир

кућа 22, пуних баштина 1, празних баштина 6.

خاصه زمین ولد چرنه — حاصل ۲۰

Хаса земљиште Црнојевића. — Приход 25 (акчи).

قریه دوبرو село Дубова

муселем 1 (Станиша Никола), кућа 15, пуних баштина 2, празних баштина 1.

خاصه ميشه ليک در قریه، بوخته — حاصل في سنه ۴۰۰

Хаса храстик у селу Богуте. — Приход годишње 400 (акчи).

مزرعه پروردنیچه پر وجه مقطوع في سنه کامله — حاصل ۵۰۰

»Њива« (поље) Прекорница. — Отсеком за пуну годину 500 (акчи).

قریه وغویک село Вигњевићи

кућа 26 (за једног стоји:

دراغاشن اندر به اعما است - کندو واک اوغلاری دخی اعما اولنبن رسم وضع اولنسدی

Драгашин Андрија слеп је. — Пошто је он сам слеп, као и његова два сина, порез није стављен), пуних баштина 2, празних баштина 4.

⁶⁹⁾ Види прим. 45 код првог дефтера.

⁷⁰⁾ Види прим. 46 код првог дефтера.

⁷¹⁾ Сада братство Мијановић (?). Упореди прим. 47 код првог дефтера.

⁷²⁾ Са стране писано خالی празно, пусто. У познијим дефтерима нема.

⁷³⁾ Писано без дијакр. тачака. Могло би се прочитати Буквићи, Боквићи итд.

⁷⁴⁾ И овде као да је екавски (Река).

село Смоковац (Смоковци) قرية اسمتوج

кућа 18, пуних баштина 2, празних баштина 1.

село Драгосалићи⁷⁹⁾ قرية دراغوسالیک

кућа 19, (за једног стоји:

استيان راديج - مجنون و كوترم معاشنه قادر المدونى سيدن رسوم قيد اولمدى

Стјепан Радич — луд и одузет. Како није способан за живот, није забележен порез), пуних баштина 2, празних баштина 2.

село Богуте قرية بوغوته

кућа 26.

село Мрацељи قرية مراچل

муселем 1, (Стјепан Ђураш) кућа 9, пуних баштина 1.

село Гуша قرية غوشا

кућа 6, (за једног стоји: رادقو بوغه - اعما و كوترم رسم قيد اولمدى Ratko Bogča [?] — слеп и одузет; порез није уведен. — Због тога у збиру има свега 5 кућа), пуних баштина 1, празних баштина 3.

село Јекса قرية يکسه

кућа 7, пуних баштина 2, празних баштина 5.

село Ријечани (пише: Речани) قرية رچانی

муселема 2 (Лазар Војко, уписан код кућа, а други код баштина:

نصف باشنه الکسى و استيان دريد نيقولا الکسى - مسلم

Пола баштине Алекса и Стјепан у поседу Николе Алексе — müselleм [слободан од пореза],⁷⁹⁾ кућа 8 (у збиру 9), пуних баштина 4, празних баштина 1.

село Сељани قرية سلان

кућа 13, пуних баштина 2, празних баштина 3.

املاك كرميته كان با ولد چرنه

اسياب باب ۳ رسم ۴۵ — دريد اسکندر بک ولد چرنه رسمن ويرور

زمين اسمرديک نام موضعه بر قطمه ير — بر وجه مقطوع في سنة ۱۰ دريد اسکندر بک ولد چرنه

رسمن ويرور

خاصه باغ بر وجه نصف — حاصل في سنة ۱۰۰

زمين خاصه في سنة کامله — حاصل ۹

⁷⁹⁾ Види прим. 103 код првог дефтера.

⁷⁹⁾ Код баштина су писари забуном уписали још једног муселема, али је избрисан.

Добра⁷⁷⁾ бегунаца са Црнојевићем.

Млин. Стаја 1 — порез 45. — У поседу Скендер-бега Црнојевића. Даје порез.

Земљиште. На месту званом Смрдић један комад земље. Отсеком годишње 10 (акчи). У поседу Скендер-бега Црнојевића. Даје порез.

Хаса виноград Црнојевића. Приход годишње 100 (акчи).

Хаса земљиште. За пуну годину приход 9 (акчи).

قریه غرادیانی نام دیکر شیشویک село Грађани или⁷⁸⁾ Шишовићи

муселема 2 (Радич Илија, Радич... [Љеш?]),

кућа 30, пуних баштина 6, празних баштина 7.

محله شیشویک махала Шишовићи

кућа 16, пуних баштина 2, празних баштина 1.

خاصه زمین باغ خواب — حاصل ۵۰

Хаса земљиште — запарложени виноград — приход 50 (акчи).

قریه غورنه دوپر село Горње Добро

кућа 33, пуних баштина 8, — за једну баштину стоји:

باشتنه لث (?) استویه در [ید] حمزه ولد اسپان و کورو ولد نيقولا و کورو ولد اسپان و لث المزبور [و] رادسودمتری
Баштина Љеш (?) Остоје у поседу Хамзе сина Стјефанова, Ђура сина Николина, Ђура сина
Стјефанова, споменутог Љеша и Радосава Дмитра. За две баштине на крају стоји:

باشتنه . . . . . در ید پتری آلكی عن قریه موس (? بلوس)

Баштина. . . . . у поседу Петра Алексе из села Његуши (Бјелоши?)

باشتنه استویه و نيقو در ید پاپاس و قیچہ عن قریه بلوس (بلوش)

Баштина Остоја и Нико у поседу попа Вукче из села Бјелоши [?]. —

празних баштина 2 (за једну од њих је записано: خالی باشتنه غازبوره در ید نصطی — Празна
баштина Газивода у поседу Мустафе)

قریه چتлин село Цјетлин (Цјеклин)

муселем 1 (он је уписан код куће али са баштином:

باشتنه اسپان در ید حمزه ولد اسپان المزبور — مسلم

Баштина Стјефан у поседу споменутог Хамзе сина Стјефанова — müselleм.⁷⁹⁾

кућа 23, пуних баштина 2 (за једну од њих записано:

باشتنه اوسترغار در ید دانیچه زن رادونه بیوه و مناسر قریه چتنه بر وجه اشتراك

Баштина (О)стругар у заједничком поседу удовице Данице жене Радоњине и манастира
села Цетиње), празних баштина 5.

قریه دولنه دوپر село Долње Добро

кућа 12, празних баштина 6.

⁷⁷⁾ Emlak мн. од mülk.

⁷⁸⁾ Буквално: друго име.

⁷⁹⁾ Писари су га увели као споменутог, јер је раније заведен у селу Горње Добро код баштине коју заједнички поседује са неколико хришћана. Тај муселем Хамза син Стјефана очигледно је син муселема Стјефана сина Илијина који је записан у Цеклину у дефтеру из 1521 године.

خاصه زمين باغ خراب — حاصل . ۰

Хаса земљиште. Запарложени виноград — приход 50.

قریه بوکوه село Бокова

кућа 8, пуних баштина 5 (за једну баштину стоји записано:

Баштина Радослав у поседу Мустафе بادسلو دريد مصطفي) празних баштина 9.

قریه اوليك село Улићи

кућа 16, празних баштина 3.

قریه اجوه توبك село Цветовићи⁸⁰⁾

кућа 5, пуних баштина 2, празних баштина 4.

قریه اربناس село Арбанаси

кућа 15 (збира нема)⁸¹⁾

قریه دووحن (دووحن?)⁸²⁾ село..... (Дубовчани?)⁸³⁾

кућа 4, пуних баштина 2, празних баштина 1.

قریه پيپاچ село Пипац

кућа 5, празних баштина 1.

قریه اودرين село Одрин

кућа 6.

مذکور غایت صعب یرده اولغین دقتر عشقده درت بوچتی فلورییه مقید بولتوب حالیا بر خانه لری نقص

اولدوغی اجدان دورت فلورییه قید اولندی — خانه ۶ بر وجه مقطوع — سکه حسنه افزنجیه ۴

Како се споменути налазе на врло кршевитом месту, у старом дефтеру су уписани на четири и по дуката. Пошто је сада једна кућа мање, уписано је на четири дуката (филурије). — Кућа 6. — Отсеком млетачких дуката 4.⁸⁴⁾

⁸⁰⁾ Сада Ђетовићи селиште код Улића. У првом дефтеру چتويك Четовићи (Џетовићи).

⁸¹⁾ Попис је очигледно прекинут. Ово место показује да недостају извесни листови. Арбанаси у дефтеру из 1521 године имају 64 куће и 21 баштину, у дефтеру из 1529—36 г. Арбанаси имају 44 куће, 10 пуних и једну празну баштину. У дефтеру из 1570 г. Арбанаси се деле на четири махале које имају укупно 44 куће. Истина, овде нема при дну custos paginae. Али следећа страна почиње са في تشه ناصيه ارقه. Ни у једној нахији нема таквог израза у овом дефтеру. Има на два места само за села. После Арбанаса овакав израз нема смисла. Мислим да би овај израз лепо стајао после Ријеке, која — као што смо видели у првом дефтеру — има у околини имања, да би захтевала опширан опис. О осталим доказима да је овде дефтер крњ види Поговор.

⁸²⁾ Можда, ипак, دووچل као у првом дефтеру (ن није јасно написан). — Иначе може да се прочита и بوبوچن Поповчани. Види прим. 97 код првог дефтера.

⁸³⁾ Ако се упореди са одговарајућим податком из првог дефтера, види се да им се стварно дажбина повећала.

село Превлака
 قويه پړولنه

кућа 6.

село Друшићи
 قويه دروشيك

кућа 7, пуних баштина 8, празних баштина 2.

خاصه مزعه ولد چرنه — حاصل ۸۰.

Хаса »њива« Црнојевића — приход 80 (акчи).

село Додоши или⁸⁴⁾ Краћедол
 قويه دودوش نام ديگر قوکه دول

кућа 8, пуних баштина 2.

املاك ولد چرنه — خاصه چاپر ولد چرنه بمقابلہ اب موراجه — حاصل ۱۰۰.

Добра⁸⁵⁾ Црнојевића. — Хаса ливада Црнојевића према реци Морачи. —
 Приход 100 (акчи).

مزعه قوکه دول — باشتنه رادهش دريد نيقولادور

»Њива« Краћедол. — Баштина Радеш у поседу Николе Ђура.⁸⁶⁾

село Чуковићи
 قويه چتويك

кућа 5, пуних баштина 1, празних баштина 1.

Млин. Стаја 1 — порез 15. — اسباب باب ۱ — رسم ۱۰

село Долња Пелеша
 قويه دولنه پلشه

кућа 17, пуних баштина 3.

زمين دريد وقوسلاو خارج از دفتر — حاصل ۳۰.

Земљиште у поседу Вукослава. Изван дефтера. Приход 30.

село Горња Пелеша
 قويه غورنه پلشه

кућа 14, пуних баштина 1.

НАХИЈА ЦЕРНИЦА (ЦРМНИЦА)
 ناحيه چرنچ تابع قوه طاع
 ПРИПАДА ЦРНОЈ ГОРИ

село Каручи
 قويه قوچ

кућа 32, пуних баштина 1, празних баштина 12.

چرنчић ناحيه سنده کوله يقين اولان قرا کافرلى اري باليق اولامق ايچون سنجاقبىكى نه برر مقدار اچيه

ويردلمش — خارج از دفتر — حاصل ۲۱۰۰

⁸⁴⁾ Буквално: друго име.

⁸⁵⁾ Emlak мн. од mlk.

⁸⁶⁾ То је написано на следећој страни дефтера, али се очигледно види да се односи на Додоше.

Неверници из села у нахији Црмница која су близу језера давали су санџак-бегу по једну новаца за лов велике рибе. Изван дефтера. — Приход 2.100 (акчи).⁸⁷⁾

قریه دوپلو село Дупило

муселем 1 (Богдан Вуча), кућа 69.

محلہ برقوقیک махала Буковик

муселем 1 (Иван Вук), кућа 30, пуних баштина 5, празних баштина 6.

خاصہ طالبان ولد چرنه در اب نوار - حاصل ۱۵۰

Хаса риболов Црнојевића на реци... (Понар?). Приход 150 (акчи).

محلہ هوالیک махала Хвалићи

кућа 8, пуних баштина 3.

مزرعه قلوچی دول در يد اهالیء قریه دوپلو - بروجه متطوع - سکه حسنه ۳۰

»Њива« Глухи Дол у поседу села Дупило. Отсеком дуката 30.

(مزرعه ربودر (ربودر?) »Њива«.... (Живодер?)

пуних баштина 4.

قریه ستونیک село Сотонићи

кућа 50, пуних баштина 5, празних баштина 14.

قریه اوراجوه село Орахова

кућа 12, пуних баштина 5, (од тога 2 полубаштине), празних баштина 1.

محلہ میتویک махала Миковићи

кућа 5, пуних баштина 2, празних баштина 2.

محلہ باستاک махала Бастаћи

кућа 7, празних баштина 2.

محلہ براتن махала Браћене (написано: Братене)

кућа 14, празних баштина 4.

محلہ سلوتوک و ازلتار махала... (Селеве Куће?) и Златар,

кућа 12.

محلہ قروشچیје махала Крушевица

кућа 11.

محلہ هوجنيک махала... (Хучинићи, Хвочинићи?)

кућа 9, празних баштина 1.

⁸⁷⁾ Упореди: Прилози II, 49, 50.

قریه برجل село Брчели

кућа 38, пуних баштина 8, празних баштина 4.

قریه ترنوه село Трнова

кућа 22, пуних баштина 3, празних баштина 2.

محلہ برلان махала Брљани⁸⁹⁾

кућа 12, празних баштина 3.

محلہ قومارینو махала Комарино (Комарно)

кућа 18, пуних баштина 1, празних баштина 2.

قریه اوپتوچک село Опточјићи

кућа 37, пуних баштина 4, празних баштина 4.

اسیاب اسکندریک ولد چرنه باب ۱ رسم ۱۰

Млин Скендер-бега Црнојевића. Стаја 1. — Порез 15 (акчи).

قریه تومیк село Томићи

кућа 19, пуних баштина 2.

قریه لیمانی село Лимјани (Лимљани)

кућа 37, пуних баштина 10, празних баштина 15.

قریه بولویک село Бољевићи

кућа 33, пуних баштина 3, празних баштина 3.

قریه زابش село Забеш (Забес)

кућа 3, пуних баштина 1.

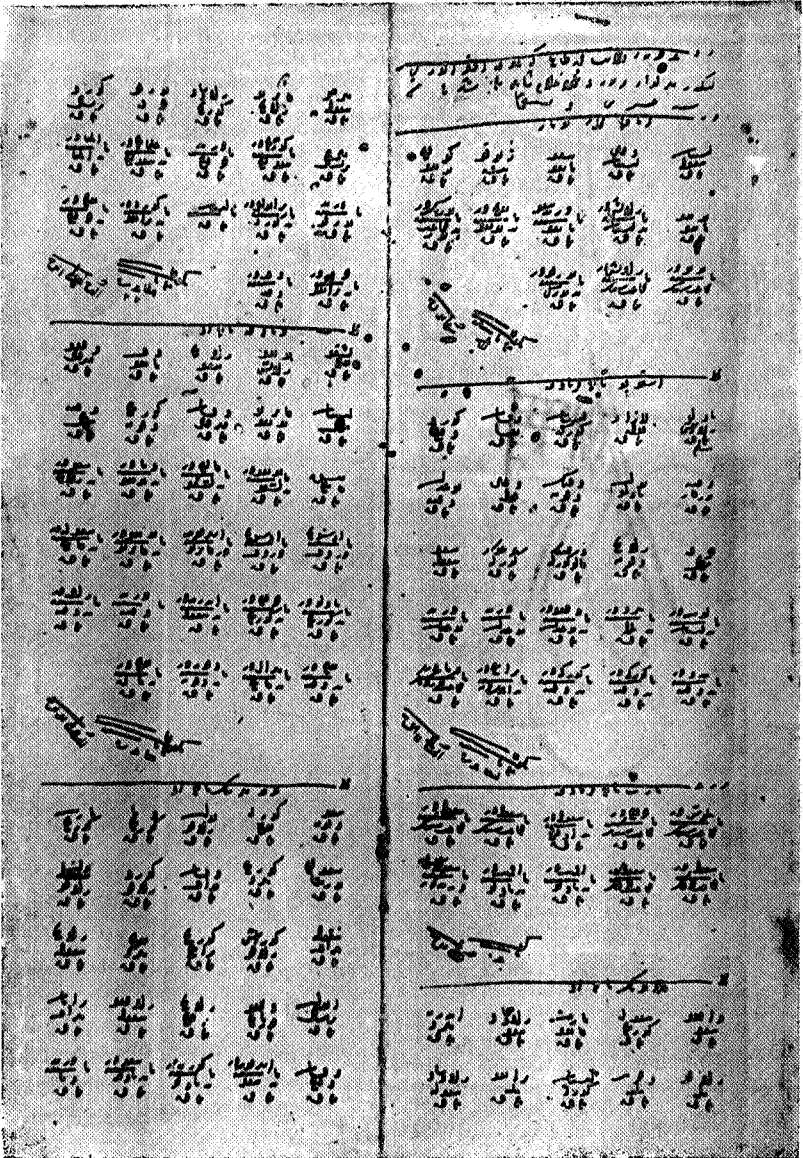
قریه قودینه село Годиње

кућа 27 (за једног стоји: قادر دکرلدر کسه آکی ایانی لیک کسه قادرد کرلدر — Хром у обе ноге. Није способан за рад),

пуних баштина 2, празних баштина 1.

⁸⁹⁾ На овом месту писари нису направили збир, али се јасно види да је попис завршен. Овде није исти случај као код села Арбанаса.

⁹⁰⁾ Види прим. 116 код првог дефтера.

Лист 1 в. и 2 дефтера из 1521 г.
 Почетак дефтера и попис »махала« села Грбавци

Лист 27 в. и 28 дефтера из 1521 г.
 Попис села Пипери, (О)брова, Улићи, Ђеговићи и Ријека

تا من بدو سزایست حق طاع من و غیره
 بر آمد اوله از او بیایم او را در ده
 در هزار هجران پیش رو خراج و اسب و سیخ او در
 پیش او از هر چه در پیش سگستان او بود در هفتاد و نه
 خراج و اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه

نالد و این حق من و این حق من و این حق من
 ملوک ملوک ملک ملک ملک ملک ملک ملک ملک
 امر ایستاد و این حق من و این حق من و این حق من
 خراج و اسب و سیخ و اسب و سگستان او بود در هفتاد و نه
 او را از خالی پشته روی تمام زمین و زمین و زمین و زمین
 شهر و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده
 او را از اول بر دگر زمین و زمین و زمین و زمین
 و سجان یک کلبه را و ده یکم آن یک از آن یکی
 بدک سجده را با سجده کردن او را از آن یکی بدک سجده
 ملک و زمین و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده
 زمین و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده
 ماه را از او یکی که اختیار بد ملوک است از آن یکی
 کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 هر فردی که خانه داشته و زمین داشته و زمین داشته و زمین
 خراج از زمین و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده و ده
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته
 او را از پشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته و کشته

و سایر برهمنی بر علیه او شایسته و مردمی که در قریه
میشکلین سفلو دنیا و ایش که شایسته از آن اوله دیار و
کند که اکثری از آن بلاد بنا بر آنکه اکثری از آن
بنام و زمینها را بنام باغی نامک صفت حاصل و بعضی
اولان فراد و خانه و دوا و مزب آنرا هر یک که در
باغی که حرفه و غارند و نموده که در عایا جبالا
بوده اند و کلیسای این دو مرکز از سن ۱۰۰۰ پیش
شماره ایله بر روی زمین انوار که در زمین
شایسته زمین حاصل از لای و سنگی ایسا و بکر
مهم بود و اولان فانی در شهر که سایه پرست
تغریب این دره آری می نویسد و عقیده خاصه افلک
حاصل آن صفت که شیخ بر ما سینه بود که در آن
یک ایاره مایه ایسیر به اعیان در آن زمین که در
انتیاز روی و مشاوریله در آن کمری سایه کار و جوهر
او فلک طایالی که روی در پاربری و شهر روی
خامه برد او نموده و بر مناد خلیفه که در آن
و بر روی خانه و دوا و نموده و چون آن اسفلی
کوچه نام شایسته و در آن اسفلی نسیم نام شایسته
و او را نه اظه شده اسفلی نموده نام شایسته و در
کوفه برینیه قوم میکند و در عقاید اولان شایسته
اولان هر دو باشد و که در مطرب ایاز که بر آن را
عصیر هر چه در مطرب ایاز پیدا و انشور و بر

و در عیشده بنیاد لغیزه و فوس خدرون که در اول
اوزن پیدا و قندی و در عیشده رسم شایسته
که اولان بر زمین راکل و ساهله فاراد کلسیم شایسته
رسم شایسته نورش فانی و نود و فوس عیدها فانی
در سویدن بر فوس رسم شایسته و فوس کلسیم
عیالنا و زر اعلای سویدن اعلای او وسط سویدن
بوسط و ادنی سویدن ادنی فوس اهل جد سنت
اعلا سندن البه رسم شایسته و فاهمه روشا سر
سجاق که خاطر غیر ایشور و ساران او فوس
مطرب و بخش او را پنج نفر رسم تغییر اولان ایاز اولان
نورسیم تغییر اولان هر یکی بر بر این رسم و فوس
رسولای شایسته هر چه حقه حاجت ایاز و در آن
فر مایه و عالی سبیل بند و ارب خدمت ایاز
شایسته ایاز با زلفه فانی اولان بر کوی بنام
اول شایسته که در تمام ایاز کلسیم فانی
و فانی ایاز کلسیم فانی فرایان کلسیم
مکت فانی ایاز بر دو فرجه فاضله
الحاق اولان مناسب در
شایسته
شایسته اولان با زلفه فانی اولان ایاز کلسیم فانی
شایسته و دوا و فوس ایاز اولان نورسیم فانی
کلسیم شایسته فانی و فوس فانی

Лист 7 v. и 8 дефтера из 1523 г.
Прва црногорска камун-нама

Handwritten text in Persian script, likely a ledger or account book. The text is arranged in several columns and rows, with some entries underlined. The script is dense and difficult to read due to the image quality. Some legible fragments include:

- Top left: ۱۴۰۴۰۰
- Top right: ۱۰۰۰۰۰
- Middle left: ۱۰۰۰۰۰
- Middle right: ۱۰۰۰۰۰
- Bottom left: ۱۰۰۰۰۰
- Bottom right: ۱۰۰۰۰۰

Попис царских хасова (л. 4 в.) и хасова сандак-бега (л. 5) у дефтеру из 1523 г.

ПОГОВОР

1. Допуна описа. У првом броју Прилога дао сам опис ових двају дефтера. Тада сам имао само исписе које сам начинио 1938 године. Сада сам у могућности да знатно боље проучим те дефтере.

Прво је потребно исправити опис дефтера из 1521 године. Тај дефтер није катастарски дефтер (*tahrir defteri*). Истина, он је као такав заведен и налази се у збирци катастарских дефтера (*tahrir defterleri*) у Цариградском архиву. Због тога сам га раније сматрао катастарским дефтером. Као што се види, то је дефтер о скупљеној цизји (главарини). Тада је јасно да отпада оно што сам рекао о односу тога дефтера и дефтера из 1523 године. Из времена Скендер-бега Црнојевића очуван је, дакле, само један катастарски дефтер. То је дефтер из 1523 године.

Међутим, и код тог дефтера из 1523 године треба допунити опис указивањем да рукопису недостаје неколико листова. То се не да утврдити по спољашњем изгледу дефтера. Какав је он сада, рекло би се да је дефтер потпун. Али ако се упореди број кућа и пуних баштина уже Црне Горе у попису царских и санџакбегових хасова (Прилози II, 40, 41, односно 48, 49) са збиром кућа и баштина у попису, видеће се да је у попису број кућа и баштина мањи. Осим тога, постоји велика разлика у опису нахије Ријека у једном и другом дефтеру. У дефтеру из 1523 године није уписано 8 села која су уписана у дефтеру из 1521 године. Немогуће је да су писари дефтера из 1523 године изоставили Ријеку. Она има у дефтеру из 1529—36 године 5 кућа и 2 пуне баштине. Истина, Ријека није уписана у дефтеру из 1570 године, али ту мора бити разлога (ни Болица не спомиње Ријеку). Важно је за нас да је Ријека уписана у дефтеру који претходи дефтеру из 1523 године и да је уписана у дефтеру који га следи. Такође је немогуће да су писари изоставили Загору, Рваше, Брајиће Пољичане и Пипере. У дефтеру из 1521 године Загора има 16 кућа и 11 баштина, Брајићи Пољичани имају 15 кућа и 4 баштине, Рваши имају 13 кућа и 16 баштина, а Пипери 18 кућа и 11 баштина. У дефтеру из 1529—36 године Загора има 15 кућа и 4 пуне баштине, Брајићи Пољичани 12 кућа и 5 пуних баштина, Рваши имају 7 кућа, 12 пуних и пет празних баштина, а Пипери 16 кућа, 2 пуне и 4 празне баштине. У дефтеру из 1570 године Загора има 14 кућа и 5 баштина, Брајићи Пољичани 21 кућу, Рваши имају 13 кућа и 5 баштина, а Пипери 15 кућа. Исто то показује и упоређење података који се односе на остала три села. Ако се погледа која су насеља изостала, види се да су то насеља у околини Ријеке и насеља уз границу према Љешанској нахији. Очигледно недостају две целине. То се нарочито види код насеља уз ријечко-љешанску границу, где су изостала насеља једна за другим. У примедби 81 показао сам да се код села Арбанаса попис прекида. То се налази на листу 49 v. рукописа. Могуће је да је попис код нахије Ријека прекинут још на једном месту, али се то не може констатовати. Мислим да све ово показује да у очуваном рукопису црногорског дефтера из 1523 године недостају неки листови.

2. Исправке. Указао сам у примедби 2 код првог дефтера да треба исправити мој превод у примедби 3 на страни 8 у првом броју Прилога. Сходно томе треба исправити и реченицу у тексту на коју се примедба односи. Такође треба дати други смисао реченици на страни 9 у истом броју Прилога где истичем да је дефтер из 1523 године писан једва нешто преко две године после

дефтера из 1521 године. То истицање нема смисла, кад дефтер из 1521 године није катастарски дефтер. Треба исправити примедбу 2 на страни 14 и примедбу 12 на страни 15 у првом броју Прилога где се каже да је дефтер, који је Скендер-бег дао написати — како то вели канун-нама — и на који су се црногорски сељаци потужили, дефтер из 1521 године. После указивања да дефтер из 1521 године није катастарски дефтер јасно је да се то односи на неки други, ранији, иначе неочувани дефтер.

Говорећи на страни 10 првог броја Прилога о првом турском попису Црне Горе, рекао сам да је то вероватно био скадарски дефтер. Тада нисам знао за један податак. Први турски попис Црне Горе извршен је 1497 године. Дефтеру за Скадарски санџак из 1485 године (Başbakanlık arşivi — Tahrir defterleri, № 26 т.) придодат је напред један попис неких брдских и малисорских племена (Хота, Куча, Пипера и Климената). Тај попис је датиран 1 реџепа 902 (5 марта 1497). У уводу који се односи на овај попис (лист 4) каже се да је Црна Гора у исто време пописана. Из стилизације овог податка и осталих података могло би се закључити да је Црна Гора пописана као посебна област, иако под контролом скадарског санџак-бега.

На стр. 46 у другом броју Прилога у опису Грбља код непрочитаног села и Турије стоји: филуриџија кућа 4, а треба: филуриџија: кућа 4, баштина 6. Сходно томе у примедби 1 на страни 48 тврдњу да се број кућа и баштина филуриџија не слаже треба исправити тако да се слаже (код тужџија се не слаже). На страни 50 и страни 53 код имања вакуфа текије Чауша Скендера место قرية لئب — село Лешнић треба да стоји قرية اشك — село Штеке (види прим. 23 код другог дефтера у овом саопштењу). На стр. 14 првог броја Прилога у преводу (пети ред српског текста) стоји тридесет акчи а треба тридесет и три акче.

3. Шта је изостављено код ових саопштења. Подаци из ових двају дефтера су саопштени тако да претстављају врло опширне изводе. Изумимајући опис турско-млетачких граница, овде је саопштено све основно што има вредности за историчаре. Изостављен је увод на почетку дефтера из 1523 године али су саопштени важни подаци шта увод каже (Прилози I, 9). Није ни преко потребно саопштити то у пуном тексту. Али је потребно саопштити на последњем листу дефтера из 1523 године описане турско-млетачке границе према Котору, Будви и Бару. Међутим, последњи лист рукописа дефтера је јако оштећен. Да не постоји у дефтеру за Дукађински санџак из 1570 године (Başbakanlık arşivi — Tahrir defterleri № 499, лист 197 v.—198) исти текст описа тих граница, морало би се на основу овог рукописа реконструисати крај места, тим пре што постоји талијански превод тог турског текста који се односи на границе према Котору.¹⁾ Али како постоји други, очуванији турски текст овог описа турско-млетачких граница у дефтеру из 1570 године, то мислим да је правилније издати тај опис посебно на основу оба рукописа уз упоређење талијанског превода.²⁾

Свакако је највећи недостатак што нису саопштена сва имена код кућа и баштина код једног и другог дефтера. Истина је да су куће наведене само са именом домаћина и његовог оца, а уз већину баштина стоји још име пређа-

¹⁾ Види: Ј. Томић, Политички однос Црне Горе према Турској 1523—1684 год. Глас LXXVIII, 17—18.

²⁾ Немам засада ни снимак ни препис текста из 1570 године.

шњег власника, односно власника баштине на кога је она заведена у ранијем дефтеру који је служио као основа пописа, поред имена власника, па да то много не каже. Иако су ти подаци оскудни, иако они садрже само имена, ипак би они били од вредности не само за етнографска испитивања него би дали податке о расподели имања и о наследству. Као што се види, тај недостатак у овим саопштењима надокнадио сам тим што сам неке од тих података дао, а нарочито податке о муселемима и муслиманима.

R É S U M É

»LES DEFTERS (REGISTRES CADASTRAUX) POUR LE SANDJAK DE MONTÉ- NÉGRO DU TEMPS DE SKENDER-BEY CRNOJEVIĆ«

Dans les trois numéros parus de cette revue l'auteur publia, sous le titre susdit, des données de deux defters ayant rapport au Monténégro du temps de Skender-bey Crnojević (1514—1528). Tous les deux defters se trouvent dans les archives de la présidence du gouvernement (Başbakanlık arşivi) de Constantinople. Le premier defter se trouve inventorié sous le num. 106 dans la collection des »Tahrir defterleri«. Ce defter n'est pas un véritable registre de cadastre (tahrir defteri), mais un registre de la filourie (on dit »djizya« dans le defter) perçue en 1521 (le defter porte la date du 7 Djoumasi II 927 — 15 mai 1521). Le deuxième defter est un vrai registre de cadastre pour le Monténégro; sa composition fut achevée dans le mois de Chaban 929 (1523). Ce defter se trouve inventorié dans les Archives de Constantinople sous le num. 122 dans la collection des Tahrir defterleri.

L'auteur offrit dans le premier numéro de cette revue (p. 7—22) la description de tous les deux defters et publia deux qanun-names pour le Monténégro du defter de 1523. Le premier qanun-name contient des prescriptions regardant le paiement de filourie; il y a encore des dispositions agraires et juridiques, des prescriptions sur les »mousselims« (müssellem) et sur le pouvoir judiciaire. Elle est pleine de détails jetant une lumière tout à fait nouvelle sur la situation du Monténégro sous les Turcs. Quelques indications de ce kanoun-name, prises de »l'ancien registre« (defteri atik) du Monténégro, contiennent des informations sur le Monténégro immédiatement après l'occupation turque, mais avant que Skender-bey Crnojević fut nommé gouverneur du pays (1514) et avant que tous les Monténégrins fussent déclarés paysans libres (filouridjis). Ces indications nous attestent qu'on introduisit, d'abord, dans le Monténégro le système complet des timars turcs, avec les impôts et les droits qui le caractérisent. Les détails de ce qanun-name nous disent encore que les timars furent abolis lorsque Skender-bey Crnojević fut nommé sandjak-bey du pays; à leur place on introduisit la filourie de 55 aspres pour toute maison et possession. Ce revenu de filourie fut partagé de la façon que 33 aspres allaient au sultan comme tribut, 20 aspres au sandjak-bey come ispendje et dime (öşür), pendant que 2 aspres appartenaient aux percepteurs.

Le deuxième qanun-name contient des dispositions sur les sanctions et les amendes; elle transmet aussi des dispositions de »l'ancien registre« pour le Monténégro.

Dans le deuxième tome (p. 39—56) l'auteur publie des informations touchant les hass du sultan et du sandjak-bey du defter de 1523. Le canton de Grbalj étant un hass impérial, ni le sandjak-bey ni aucune autre personne ne percevait de revenus de ce canton. L'auteur publie des indications du recensement de Grbalj après les détails sur les hass du sultan. Ce canton était partagé en une communauté des »filouridjis« (cema'ati filuriciyan) et en une des sauniers (cema'ati tuzcuyan). Les sauniers (tuzcuyan) devaient travailler dans les salines impériales. En énumérant les recettes du sandjak-bey, l'auteur apporte des détails sur les couvents ainsi qu'une liste d'émigrés monténégrins dans les six villages de frontière du sandjak de Scutari: ces émigrés monténégrins payaient l'ispendje au sandjak-bey monténégrin.

Le tome présent publie les indications cadastrales suivant les »nahiye« (les cantons, les districts) et les hameaux monténégrins à l'exception de la »nahiye« Grbalj. L'auteur mentionne les données principales des deux defters, sauf les noms des maîtres de maisons et des dérenteurs de patrimoines. L'auteur revient encore une fois à la description des defters en apportant des corrections et des suppléments. Dans les corrections, l'auteur constate que le defter de 1521 n'est pas un registre de cadastre, ce qu'il n'avait pas remarqué de prime-abord. Il apporte aussi des corrections à quelques-unes de ses affirmations exprimées dans le premier tome en faisant la description des defters. Il note aussi d'avoir constaté par une examination ultérieure qu'il y manque quelques feuilles dans le manuscrit du defter de 1523.

Comme ces defters sont écrits en »siyakat«, on eut des difficultés pour les déchiffrer, surtout pour fixer les localités. En fixant les localités l'auteur employa les données de deux defters postérieurs ayant trait au Monténégro. Quelque localité reste pourtant encore à être fixé.